

Tabor

BOG

NAROD

DOMOVINA

1976

EL FORTIN

št. 1-2

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • **TABOR** je lastniški vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—::—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158. Buenos Aires Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.303.672

—::—

Naročnina: Argentina in Južna Amerika 250.— pesov Ley 18.188 odn. enakovrednost v dolarju; Z. D. A. — Kanada — Evropa — Avstralija: z navadno pošto 5 dolarjev, z letaisko pa 10 dolarjev (ZDA).

—::—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: 766-7513.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

Sprevod zastav, venca in narodnih noš na Orlovem vrhu Slovenske pristave ob proslavi tridesetletnice Vetrinjske tragedije.

Ni pravice brez dolžnosti. — Pomislite na to, kadar upravičeno pričakujete, da „Tabor“ izpolni svoje poslanstvo v času, ki ga doživljate. — Poravnajte zaostalo naročnino in prispevajte v tiskovni sklad „Tabora“!

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Nared, Domovino!

Enero-Febrero 1976

BUENOS AIRES

Januar-Februar 1976

MENSAJE POSTUMO DE FRANCO A SU PAIS

SU MENSAJE DE DESPEDIDA FUE LEIDO A LA NACION POR LA CADENA DE RADIO Y TELEVISION POR EL PRIMER MINISTRO CARLOS ARIAS NAVARRO ENTRE SOLLOZOS DE EMOCION.

“LES PIDO QUE SE MANTENGAN EN UNIDAD Y EN PAZ”, DIJO FRANCO A LOS 35 MILLONES DE ESPAÑOLES.

“NO OLVIDEN QUE LOS ENEMIGOS DE ESPAÑA Y DE LA CIVILIZACION CRISTIANA ESTAN ALERTA”, DIJO.

“MANTENGANSE EN GUARDIA Y DEJEN DE LADO TODOS LOS INTERESES PERSONALES ANTE LOS MAS ALTOS INTERESES DE LA PATRIA Y DEL PUEBLO DE ESPAÑA.”

“PIDO PERDON DE TODOS, ASI COMO DE TODO CORAZON PERDONO A AQUELLOS QUE SE DECLARARON MIS ENEMIGOS, AUNQUE YO NO LOS CONSIDERE COMO TALES”, ESCRIBIO FRANCO.

FRANCO EXHORTO A LOS ESPAÑOLES A RESPALDAR AL PRINCIPE JUAN CARLOS, EL NIETO DE 37 AÑOS DEL ULTIMO REY DE ESPAÑA, QUE FUERA ELEGIDO SUCESOR DEL CAUDILLO EN 1969.

GENERAL FRANCO UMRL

Dne 20. novembra 1975 je v zgodnjih jutranjih urah na posledicah notranjih krvavitev preminul general *Francisco Franco*.

Njegova smrt pomeni padec enega poslednjih stebrov starega krščanskega kova.

Rodil se je leta 1892 v španski severovzhodni pokrajini Galiciji, poznani mnogim starejšim Slovincem zaradi velikega verskega središča v Santiagu de Compostela, torej starem romarskem kraju, ki je bil obiskovan že v srednjem veku. Prebivalci te pokrajine slove kot pridni, pošteni in zelo značajni ljudje in sta njih dežela in prebivalstvo podobna Sloveniji.

Franco je bil mož ostrega razuma ter izredno močne volje, kar je dokazal vedno in povsod, celo na smrtni postelji.

Ko je leta 1936 takratni minister in pozneje predsednik Manuel Azaña slovesno izjavil, da je Španija po dolgih stoletjih krščanstva prenehala biti taka, in da vsi samostani Španije niso vredni, da bi za njih umrl en sam republikanski vojak, so Franco in njegovi razumeli nevarnost in z revolucijo Španijo obvarovali mednarodnega komunizma.

Poleg španskih nasprotnih taborov so se krvave revolucije udeležile tudi komunistične mednarodne brigade z Moskvo na čelu, na Francovi strani pa Italijani in Nemci. Motijo se pa tisti, ki trdijo, da je rajni Franco zmagal s tujo pomočjo; to je samo pripomoglo, da se je zmaga uresničila preje. Vse zasluge za uspeh revolucije nosijo Franco in njegovi številni pristaši, ki so bili oboroženi z bogastvom slavne španske preteklosti. Zato, samo zato so zmagali!

Kar pomeni Franco špance, nam Slovincem pomeni general Rupnik, ki je pred več kot 30 leti nastopil pot za iste ideale, ko je ustanovil in organiziral Slovenske domobrance v boj proti istemu sovražniku kot njegov španski kolega.

Toda za špance je bil boj proti mednarodnemu komunizmu mnogo lažji kot je bil za nas Slovence. Zakaj? Zato, ker so španci odkrili Ameriko že v 16. stoletju, jo pokristjanili in ji dali svojo zakonodajo, ker so imeli sv. Ignacija Lojolskega, ustanovitelja jezuitskega reda, ki je vplival skozi stoletja na javno življenje Evrope, Amerike in Azije. Slovenci pa smo morali skozi stoletja hlapčevati Nemcem in edino zadoščenje, ki ga nimamo, je to, da smo že več kot 12 stoletij kristjani brez svetnika.

Zato je bila naša borba proti komunizmu mnogo težavnejša od španske, ker nismo imeli slavne slovenske preteklosti močnejše od mednarodnega komunizma.

Heroika slovenske zgodovine se začne leta 1943 z ustanovitvijo Slovenskega domobranstva, ko je general Rupnik dosegel, da so slovenski fantje

in moške postavili v kot vso malenkostno vaško politiko in nastopili kot en mož v boju za zmago dobrega in poštenega nad zlom.

Generala Franca ni več, toda njegova velika dela bodo za vedno zgled Špancem in svetu, da je svoboda neprecenljiv pojem za posameznika in tudi za narode, in da je za njo vredno živeti in tudi umreti.

Slava mu!

DOMOBRANČEVI ZAPISI

Stane Buda

O dopustih in prehrani

Po kakih dveh mesecih našega „bivanja“ na Igu so začele deževati prošnje pripadnikov prejšnje čete — Izancev seveda (iz vasi in okolice) — za premestitev v našo 24 četo. Po večini so navajali, da bi kot poznavalci ozemlja dobro služili četi. To je bilo seveda resnično, toda mi smo v teh mesecih „oblezli“ že ves okoliš, tako da res nismo več potrebovali vodičev. Razumljivo pa je bilo, da to ni bil glavni nagib njihovih prošenj, ampak le postranski, kajti njihova „tiha“ želja je bila ta, da bi bili zopet v bližini svojih domačij in da bi domačim pomagali pri delu. Mislim, da sta bili samo dve prošnji ugodno rešeni, ker se je poveljnik zavedal, da z vključitvijo domačinov ne pridobi veliko, pač pa bi četna disciplina močno trpela, ker bi vaščani hoteli biti čimvečkrat na svojih domovih. Domobranec, ki bi čez dan v prostem času težko delal na polju, itd., bi bil zaradi utrujenosti nesposoben tako za stražarsko službo, kakor tudi za patroljiranje. Na take „domače“ domobrance se poveljnik ne bi mogel več zanesti, poleg tega pa bi se zopet pojavil „lokalni“ patriotizem, kar bi vse samo škodovalo naši splošni samoobrambni borbi proti komunizmu. Če bi poveljnik odobril te premestitve, bi dal slab vzgled lastnim domobrancem, ki bi potem z isto pravico prosili za premestitev na postojanke v bližini svojih domov. Pred zamero vaških veljakov pa je poveljnika ščitila tudi odredba, ki je določala, da se samo v izjemnih slučajih lahko opraviči premestitev.

Vkljub temu pa so bili Izanci velikokrat doma, saj so prihajali na dopust. V splošnem so se dobro zadržali, vendar pa se je včasih mladina od samega veselja, da je zopet doma, tudi upijanila. Domobranci naše čete so bili tudi ob nedeljah zmerni, ker se ne spominjam, da bi bilo treba uporabljati kazenske mere za take prestopke, kadar pa so prišle na Ig večje skupine dopustnikov, je bilo pa včasih v poznih nedeljskih urah precej petja po vasi in strejanja v zrak, tako da je bilo treba fante miriti. Kot sem že rekel, se je mladina napila od veselja, vendar pa nam je to nepotrebno streljanje ponoči šlo „na živce“. —

Naša obrambna linija je bila namreč tudi ponoči mirna in tiha. Stražarjem je bilo prepovedano, da bi streljali z namenom, da ostanejo oni in druge straže budne in čuječe. Če je „padel“ kak strel ponoči, je moral dežurni tistega voda poročati dežurnemu oficirju v četi in ta drugi dan poveljniku, zakaj je prišlo do streljanja. Strel ponoči je namreč vedno pomenil preplah oz. „alarm“ na tistem odseku, kar je seveda ostalim domobrancem, ki niso bili na stražah, prikrajšalo spanje in počitek. Streljanja „v prazno“ v naši četi nismo bili navajeni.

Tudi iz naše čete so večkrat odhajali dopustniki na svoje domove. Posamično, če je bil njihov dom v bližini kakšne postojanke, drugače pa v skupinah. Spominjam se še, da je lepega jesenskega dne odšla na dopust skupina kakih 20 domobrancev doma iz Kompolj in Tisovca. Z njimi je odšel tudi poveljnik 3. voda, ki je prevzel poveljstvo te skupine. Da bi čimprej prišli na domove, so si pri vaščanih izposodili kolesa. V resnici izposodili in ne „rekvirirali“ po partizanskih zgledih in so jih potem tudi nepokvarjene vrnili lastnikom. Ta skupina je izjemoma vzela s seboj tudi dve strojnici s strelivom, saj so odšli v pravo partizansko ozemlje, čeprav že precej „očiščeno.“ Spotoma so zavili tudi proti Laščam, da so na bataljonskem poveljstvu sporočili kam so namenjeni. Ti domobranci so poleg dela na domovih tudi stalno patroljirali po svojem okrožju.

Ker pa so bili dopusti na splošno precej omejeni, je moral tudi poveljnik dajati dober vzgled. Čeprav je imel družino v Ljubljani, je le redkokdaj „skočil“ domov na kratek obisk. Včasih so minuli tukli meseci med enim in drugim obiskom. Edino njegov osebni ordonanc je izjemoma, ob priliki, ko je nesel uradno pošto na glavni štab, šel tudi na njegov dom, da je družini sporočil njegove pozdrave.

Kot sem že omenil, je tedensko odhajala v Ljubljano skupina domobrancev, ki je spremljala voz, ki je od tam pripeljal hrano in municijo. Ne vem sicer več, če je bil naš domobranski obrok hrane izenačen s tistim, ki so ga dobivali nemški vojaki, vendar pa moram reči, da je bil kar zadosten. Seveda smo se te vojaške hrane sčasoma naveličali. Ker je črna borza z živili — vkljub strogi prepovedi — kar precej „cvetela“ v našem barjanskem okrožju, smo sklenili, da bi bilo prav, če bi posestniki tudi nam domobrancem kaj prodali, da bi tako hrano izboljšali in izpremenili. Organizirali smo nakup krompirja, zelja, masti in slanine, vendar v gotovini, čeprav seveda po uradnih cenah. Mislim, da sta občinska urada uredila vse potrebno, tako da so imeli posestniki že vse pripravljeno, ko jih je obiskala nakupovalna patrolja. Verjetno so vsi večji posestniki prišli na vrsto, tako „naši“ kot „partizanski“, čeprav ti zadnji v nekoliko večji meri. Seveda pa ti odkupi niso bili v takih okoliščinah, da bi z nakupljenim preživljali četo, ampak so bili samo kot dodatek, da je bilo na ta način v enolončnicah nekaj več krompirja ali zelja in da je jed, ki je bila zabeljena z margarino, zadišala tudi „po domače,“ torej po domači masti.

Nakupe je opravljal četni narednik in vse, kar je bilo nakupljenega, je v resnici šlo za našo kuhinjo, ker ni poveljnik nikdar slišal, da bi si kdo kaj pridržal za svojo osebno uporabo. Mislim, da se kmetje niso preveč jezili zaradi teh naših nakupov, čeprav nisem bil nikdar prisoten pri teh kupčijah, da bi to osebno ugotovil, ker so pač vedeli, kako neusmiljeno so jih oropali partizani, kadar so imeli „proste“ roke na Ižanskem. Na ozemlju, ki so ga imeli začasno zasedenega oz. „osvobojenega“ partizani, so bili kmetje največji reveži, saj so morali direktno preživljati to partizansko vojsko, ker bi drugače pomrla od lakote. Kdor ni dal zlepa, so mu vzeli pa zgrda, in če se je kmet kaj upiral ali godrnjal, je bil vedno v nevarnosti, da ga še ustrelijo kot protirevolucionarja, izdajalca, belčka in podobno.

Naši kuharji so se morali v resnici zelo potruditi, da so vsakodnevne enolončnice — kosilo in večerjo — napravili in skuhali okusno in dobro. Kako so se te enolončnice imenovala, sicer ne vem več, vendar pa bodo gospodinje že vedele, kaj se da skuhati s svežim ali konzerviranim mesom in z vsemi omenjenimi dodatki, katerim bi dodal še kosmiče. Tudi kotli in lonci so bili primerno veliki, saj so kuharji imeli „na hrani“ 150 domobrancev. Kakšen je bil vojaški kruh — „komis“ — je verjetno starejšim še v spominu. Svež je bil dober, potem pa je začel postajati kisel. Vsak domobranec ga je dobil 1 kg na dan in kot priboljšek včasih še med, marmelado, razne mesne izdelke in maslo. Prav tako je bila v skladišču redna zaloga „suhe“ hrane, ki se je uporabljala, kadar je šla četa na celodnevne pohode, za nočne zasede, itd. Dobivali smo tudi cigarete in za večje praznike celo liker in žganje.

Ceprav je kuhinja spadala pod nadzorstvo četnega narednika, jo je tudi poveljnik včasih pregledal, saj je bila v zapuščni hiši blizu poveljstva, da se je prepričal o higijeni prostora in pa kuharjev. Na splošno ni bilo pritožb glede kuhave, vendar pa so kuharji takoj vedeli, če je bilo kaj „narobe“, ker so imeli dan za dnem istega sodnika, ki jih je pohvalil ali pa pograjal, namreč četnega poveljnika, ki je skupaj z ostalimi člani štaba jedel isto hrano kot ostalo moštvo. Nikdar ni zahteval, da se mu pripravi še kaj posebnega. Če so bili vódniki in ostali podčastniki „na hrani“ tudi pri družinah, kjer so stanovali, mi ni več v spominu, vendar pa je verjetno bilo tako. Prav tako so tudi domobranci dobili pri vaščanih vedno kakšen priboljšek. Tako so bili skoraj vsi „na boljšem“ kot pa poveljnik, ki se ni „dal“ vabiti v goste vaščanom, čeprav bi se lahko. Hotel je ostati nepristranski in kot najvišja oblast do vseh enak, do bogatih in do revnih, do „naših“ in do „rdečih“, dokler so se seveda ti vedli kot je treba. Zato je, vkljub desetmesečnemu bivanju na Igu, ostal takorekoč nepoznan večini ljudi na področju čete.

V zvezi s prehrano se spominjam tudi prav neprijetnega dogodka. Desetina, ki je bila na patruljiranju, je neki kmetici blizu škrilja, ki je imela moža in sina pri partizanih, „rekvirirala“ že precej debelega prašička,

seveda brez vednosti poveljnika. Ko so se potem čez kak dan pojavile na mizi tudi krvavice, je prišlo na dan, kaj so „ušpičili“ domobranci. Poveljnik se je razjezil in se prav pošteno znesel nad podnarednikom, ki je vodil tisto patroljo, kateremu je takoj odvzel vodstvo desetine in to zaradi tega, ker nas je s svojim dejanjem izenačil s partizani. Ko se je pomiril, je dal poklicati v pisarno tisto kmetico, se ji opravičil zaradi postopka domobrancev in ji prašiča plačal v gotovini po uradni ceni. Čeprav je bila ta vkljub plačilu še oškodovana, je vendarle odšla zadovoljna, ker verjetno ni nikdar mislila, da bo dobila denar, in da bo deležna še opravičevanja. Seveda so imeli domobranci tudi svoj „prav“, ki je bil čisto upravičen, ker bi kasneje zrejenega prašiča pojedli partizani, vendar pa je bil napačen njihov postopek, in prav zaradi tega je bil „ogelj v strehi“ na poveljstvu.

PRIPIS: Med tem, ko sem sestavljal ta članek, sem prebral tudi „spomine“ g. Dakija — (partizansko ime) Semiča, sprva poveljnika Tomšičeve brigade, potem podpoveljnika 15. in nazadnje poveljnika 18. „jugoslovanske“ partizanske divizije. Zlasti 3. del teh spominov, kjer obravnava tudi borbe z domobranci, me je izredno zanimal, ker se pač dotakne dogodkov, ki sem jih tudi sam doživljal.

G. Daki popolnoma zamolči partizanski napad na V. Lašče, ki so ga izvedli tretji dan po prihodu našega bataljona v ta kraj (6. 1. 44.), in ki je trajal dobra dva dni, čeprav je bilo precej brigad zapletenih v to borbo. Tudi drugega napada na našo postojanko v tem trgu — v marcu mesecu — ne omenja in pravtako zamolči poraz Cankarjeve brigade pri Sv. Gregorju pozneje v aprilu. Neuspehi in porazi piscu le redkokdaj pridejo „v spomin“. Samo en svoj poraz, ki ga je doživel, ko je skušal s svojo 18. divizijo porušiti šmarski železniški predor (135. stran in naslednje), precej na široko opisuje, ker se skuša opravičevati. Pa tudi tukaj se zmoti, ker zatrdi, da je bila tudi naša posadka na Igu vključena v ta domobranski protinapad.

Ker g. Daki skoraj vedno navaja točne datume njihovih akcij, sem se prav začudil, ko na 97. strani opisuje borbo za Križko vas, ki naj bi se po njegovem vršila 26. februarja, ko tam še ni bilo nobenega domobranca. Moral bi vendar dobro vedeti, da je borbo začel 20. junija, ker so partizani hoteli uničiti novi domobranski udarni bataljon, ki je nekaj dni prej postavil postojanko v Višnji gori in Križki vasi, prav za obletnico sovjetskega vstopa v vojno. Taka „pomota“ je res kar neverjetna. Čeprav so takrat partizani zavzeli Križko vas, ker so s pomočjo dveh tankov pregnali četo — istočasnega napada na Višnjo goro niti ne omenja —, g. Daki ni bil zadovoljen z izidom borbe, ker toži, da so pobili premalo domobrancev.

V svojih opisanih akcijah stalno poudarja, da so sami imeli veliko manjše izgube kot pa „belogardisti“, vendar pa se na 106. strani prav pošteno zagovori, ko izjavi, da so partizani imeli samo v Žužemberku in njegovi bližnji okolici v triletnih borbah z V. S. in S. D. skupno TISOČ OSEMSTO (1.800) mrtvih. Je rdeča cenzura spregledala ta stavek???

Naša 24. četa ni imela ves čas svojega delovanja na Igu — od srede junija 44. leta pa do konca vojne — niti enega mrtvega, pa vendar zatrdi g. Daki na 139. strani svojih spominov, da je on sam osebno ustrelil na Golcu dva naša domobranca. Fantazija? Prikaz izmišljenega junaštva???

Na 142. strani omenja tudi vdor delov njegove osme in devete brigade na Barje. Takole pravi: „Med prehranjevalno akcijo so izpraznili tudi zaloge belogardistov v njihovi postojanki, pet belogardistov so ujeli, nekaj pobili, nekaj pa jih je ušlo in tako je bilo z belogardistično postojanko v Črni vasi konec.“ Nova „pomota“ g. Dakija — ki mu jo lahko popravi poveljnik tistega samostojnega voda v Črni vasi, ki še živi — saj je postojanka krepko stala do zadnjih dni. Takrat so jo dobili „po grbi“ samo partizani, čeprav se jim je posrečilo, da so nemoteni nakradli hrano po okoliških vaseh.

Mnenja sem, da bi moral vsak naš izletnik, ki gre na obisk v domovino, kupiti vsaj 3. del teh Dakijevih spominov z naslovom „Najboljši so padli“ in potem pustiti to knjigo doma v Sloveniji, tako da bodo „naši“ stari očetje in starci matere, ki so doživeli vse to, kar se tam opisuje, lahko svojim sinovom in vnukom razlagali, kako g. Daki na posameznih straneh izredno pretirava oz. ne govori resnice, in kakšna je bila resnična slika. To bo najboljša propaganda za Vaške Straže in za Slovensko Domobranstvo.

Tisočkratno umiranje v 10 dneh

Izpoved rešenca *Mihajla Minića*, ki je bilo objavljeno v Glasniku srbskega zgodovinskega in kulturnega društva „Njegos“ v Združenih Državah, št. 8 (1975 — na straneh 49—69)
Poslovenil *Jože Sladič*.

Ko se je 15. maja 1945 zdanilo, smo prešli polje Holmec, ki je na sami meji med Jugoslavijo in Avstrijo. Stalne borbe s komunisti, ustaši, Nemci in še s tifusom in večkrat pod ognjem angleških letal, lačni in bosí; taka je bila naša usoda že od 1. decembra 1944 in vse do današnjega dne. Ob stalnem in žalostnem slovesu od domovine smo ostali sence in okostnjaki nekdanje junaške vojske.

V tuji zemlji pri Pliberku, pod obronki ledenih Karavank so nas čakali mrzli angleški zavezniki. Ta del Avstrije je bila angleška cona, ki pa je bila zasedena tudi po Titovih partizanih. Pred nami so se pojavili angleški topovi in tanki, a v zraku njihova letala, katera smo večkrat videli mesto sonca na dolgi golgoti od Komova do Triglava.

Dvanajst težkih bombnikov se je spustilo čisto nizko in mi smo jih

z rokami, kapami in robci pozdravljali v upanju, da je konec našega trpljenja. A jekleni angleški obroč okrog nas se ne premakne. štirje naši voditelji so odšli k Angležom na razgovor: Dr. Nikola Jergović, prof. Velimir Jojić, major Vasa Vukčević in kapetan Miras Savić. Kmalu so se vrnili s povešenimi glavami. Angleži nas nočejo sprejeti, niti nam nočejo dati zaščite. Zahtevajo od nas, da položimo orožje in da se vrnemo v Jugoslavijo, kljub temu, da smo jim povedali za usodo naših petsto — sotrpinov, ki so jih prejšnji dan pri Dravogradu komunisti zajeli in zverinsko pobili na licu mesta.

Naše razočaranje preide počasi v ravnodušje; svojega življenja nobeden več ne ceni, a tudi nobeden ne želi, da bi umrl pod zločinsko komunistično roko. Manjša skupina naših je pobegnila v bližnji gozd, a ostali smo uničili naše orožje; zmetali smo ga na grmado in ga posipali s smodnikom ter ga zažgali, da je bila silna eksplozija. Sedaj je nastalo vprašanje, kaj naj storimo — kajti ostali smo sami na svetu? Naše planine so daleč in od 8.000, ki smo položili orožje, jih je 3.000 onemoglih, ki skoraj umirajo.

Približala se mi je moja hčerka — edinka; bila je okostnjak od trpljenja in lakote in so ji usahnile tudi solze. V času, ko sem jo tolažil in v molitvi prosil Boga zanjo, nas je angleški tankovski obroč obkolil. Obširno polje in mrzla zemlja sta nam bila za to noč naša postelja.

Drugi dan 16. maja na vse zgodaj zjutraj udere iz bližnjega gozda komunistična vojska in nas tako prevzame od Angležev. Surovo nam ukazujejo, da moramo nazaj v Maribor. Našo kolono zastražijo z obeh strani do zob oboroženi partizani, njih vodje jezdiijo konje na vsakih pet metrov, a na kamionih so težke strojnice.

Tako smo odšli iz angleške okupirane cone v Titovo kraljestvo. Komunisti so pokazali svojo zločinsko metodo mučenja. Iz kolone so si izbirali svoje žrtve — jih mučili do smrti in jih puščali ob cestnem jarku. Zvečer 16. maja smo prišli v Dravograd, ki je bil močno zastražen in kjer je vladal strašen teror. Tu so na železniški postaji oddvojili naše žene in otroke. Slovo od njih je bilo nepopisno in žalostno. Tu so komunisti do smrti pretepli hčerko Mirka Hajdukovića iz Belog Polja, ko je bila v poslovnem objemu z očetom, in so oba še ustrelili in zagrebli v bližnjem jarku.

Most na Dravi v Dravogradu, skozi katerega smo šli, je bil močno zastražen. Stari krvoloki učijo mobilizirance, kako je treba postopati z „Izdajalci“. Tolčejo na vse strani in kolnejo, a nekatere zadrže in vržejo v globino reke Drave. Njihovemu vpitju in petju ni konca; včasih ga dopolnijo s pesmijo: „Naše sito seje sitno... sitno, sitno, družo Tito.“ Kmalu bomo videli, da to sito seje tako drobno, da ne bo ostal nobeden od nas pri življenju, da bi užival nov komunistični red.

Ko smo prešli most, so nas ustavili za dalj časa. Mimo je prišla kolona komunistov, ki nas je vse po vrsti tolkla, suvala in pljuvala, a nato smo se po 5 km maršu ustavili ob Dravi, kjer nam je bilo ukazano, da se vsedemo, čeravno je bilo to sredi mlake. Tu smo pričakali jutro 17. maja. Hrane

nam niso dali nobene. Ob 10. uri dopoldne smo šli naprej. Med potjo pride-mo med dve novi komunistični koloni, ki sta nas prevzeli in vodili v Maribor.

Novi komandant z brzostrelko preko rame, odlikovan z vsemi komuni-stičnimi odlikovanji ter v angleški uniformi je ošabno sedel v motorni prikolici, na kateri je bila pritrjena strojnica. Večkrat je obšel celo kolono in nam preklinjal mater, Dražo, Petra, Boga, a ker mu nismo odgovarjali, si je izbiral žrtve iz kolone in jih dajal postreliti. Lačne, prepotene zaradi hitre hoje, onemogle nas mori še žeja. Med potjo so številni vodnjaki in bistri studenci, toda kdor hoče, da se zadnjikrat napije vode, ga na mestu ustrelijo in mu s tem skrajšajo nepopisno trpljenje.

Dne 17. maja smo prišli ob 4. popoldne v večji kraj. Tu nas je čakala komunistična vojska z rdečimi zastavami. Dve ure smo bili tu izpostavljeni njihovim mukam, zasramovanju in pljuvanju, ki je šlo preko mere in mило-sti. Imeli smo občutek, da nas bodo pobili. Neki starejši ljudje so nam prinesli kruha in vode, a so jih komunisti bili s puškinimi kopiti. Zaradi onemoglosti in bolezni nam jih je tu umrlo nad dvajset.

Do tega večera smo prehodili že 80 km, a do Maribora jih je bilo še 40 km. Kdo jih bo zdržal? Misel na naše otroke, s katerimi smo se včeraj razšli, nam daje moč. Šli smo celo noč čez ozke prehode. Zjutraj 18. maja pridemo do električne centrale v Fali. Tu so nam ukazali, da se posedemo na blatno cesto. Dodeljeni so nam bili tu novi sprevodniki Ozne tretje partizanske brigade, mladeniči pod 25 leti. Bili so hijene v človeški podobi, krvavih oči, žejni človeške krvi. Izropali so nam vse in kdor se jim je upiral, so ga na mestu pobili in zaklali. Ob cesti je bilo polno trupel žrtev teh zveri. Pri velikem nedovršenem mostu v Kamnici je dobila kolonija povelje za „trčeči korak“. Podivjane zverine zahtevajo od nas vedno večjo hitrost in nas pretepajo vse povprek; a ker jim ni brzina všeč, še streljajo čez nas in v nas. V tem smrtnem teku je bilo nekaj mrtvih in ranjenih. Odmečemo vse od sebe, da bi tako ušli smrti, spotikamo se in padamo preko odvrženih stvari in mrtvih teles. Ta smrtni tek ni smel prenehati toliko časa, dokler so vzdržali njihovi konji. S takim tekom in številnimi žrtvami smo prišli v predmestje Maribora. Po mestu smo šli z navadnim korakom vsi prepoteni ali krvavi in pokriti s prahom, tako da drug drugega nismo več poznali.

Po sredini mosta smo šli preko Drave. Meščani se nam niso smeli približati ali nam kaj dati. Kdor bi kaj takega naredil, bi bil na mestu ustreljen. Okna so bila zaprta; tu pa tam so se videli posamezniki, ki so si brisali solze.

Dne 18. maja so nas odvedli v neko taborišče, kjer je bilo več barak ki so bile ograjene z bodečo žico. Tu smo dobili naše žene in otroke, ki so jih ločili od nas v Dravogradu pred dvema dnevom. Bilo jih je okrog 2.000. Njim je bilo rečeno, da lahko gredo, kamor hočejo, in so nekateri od njih že odšli proti domu, a večji del je ostal v bližini taborišča, da vidijo, kaj se bo zgodilo z nami. Nekaterim fantom, ki še niso imeli 17 let in so

se svobodno gibali, so ukazali, da ostanejo pri svojih bratih in očetih. Tako so tudi ti skupno z ostalimi nadaljevali golgoto in odšli v smrt.

Dobili smo povelje, da naredimo seznam ljudi po okrajih; in ti so bili: barski, cetinjski, boko-kotorski in drugi vsi iz Črne gore. Z nami je bilo tudi nekaj Srbov, ki smo jih pomešali med nas. Ti spiski so bili gotovi ob 7. uri zvečer.

V noči 18. in 19. maja je bila huda nevihta; močno se je bliskalo, da se je videlo do 200 metrov daleč. Žene in otroci so bili pod milim nebom izpostavljeni viharju in dežju. Okoli nas so se sprehajali komunisti v angleških uniformah in budno pazili na nas.

Zjutraj 19. maja se je zdanilo in otroci in žene so še vedno bili na istih mestih. Nekaj hrane so žene naprosile za nas v mestu in so nam jo izročile. Zadnje slovo od žen in otrok je bilo nekaj nepopisnega. Svojo hčerko vidim poleg žične ograje; solze ji lijejo po bledem in suhem licu in mi podaja roko v večno slovo brez besede; besede so utonile v naši globoki žalosti. Držal sem njeno roko, a težko komunistično kopito je preko ograje udarjalo po njenem izhiranem telesu. Vse so nekam odvedli, nihče ne ve, kam. Ostali smo sami in smo lažje gledali smrti v oči.

Pol ure po slovesu od naših dragih se pripelje pet kamionov komunistične vojske s tremi odlikovanimi partizankami, ki so izgledale strašne in so imele po dva samokresa, enega spredaj, drugega zadaj. Eden od komunističnih oficirjev nam reče: „Greste v bivšo kasarno kralja Petra, ki je tu v bližini; tam boste imeli več prostora in tam urejuje komisija, ki vas bo razdelila v kategorije. Vsi do 25 let starosti bodo zadržani v naši vojski, oni od 25 do 40 let starosti bodo zadržani za popravilo železnice, a oni preko 40 let gredo takoj domov skupno z ženami in otroci. Tito je podpisal splošno amnestijo in na podlagi tega se ne bo zgodilo nobenemu nič slabega. To delo razdelitve v tri kategorije bo trajalo en dan, ker vas je več tisoč; zato imejte potrpljenje. Izdržite lakoto in druge neprilike, ker to ne bo dolgo trajalo. Hrane sedaj nimamo, a jo boste v kratkem prejeli.“

Toda nismo vedeli, da je to bil komunistični trik. Držali so nas v nevednosti in so tako lažje vzdrževali red. Ako bi mi vedeli, kaj se še bo zgodilo z nami, bi navalili na naše krvnike, ko smo bili še v oblekah. Polovico bi zadavili in polovica nas 5.000 bi se rešila. Ko je bilo tega konec, so začeli vsake dve uri odvajati po sto ljudi po okrajih. Pri vratih so čakali kamioni in močna straža. Tu so vse do golega slekli, zvezali z žico in zmetali na pet kamionov — po 20 na vsakega — in jih odpeljali na morišče na Pohorje. Pri nakladanju vsake skupine stoterih so motorji in trobente strašno tulile, da se ni slišalo vpitje na pomoč. Kamioni so bili pokriti s šotorskimi krili, da ni mogel nobeden pobegniti. To delo odvoza na morišče so delali le po dnevi.

Zapovedali so nam, naj si izberemo po dva zastopnika iz vsakega okraja, ki bosta pomagala pri prehrani vodji transporta od Maribora do

Črne gore. Isti zastopniki naj naredijo tudi sezname pokradenih stvari, ki so jih pokradli komunisti; če se bodo našle, bodo takoj vrnjene lastnikom. Vse te zastopnike, ko so prišli v pisarno in predložili sezname ukradenih predmetov, so zaklali kar v sami pisarni.

Strašne noči med 19. in 20. majem je bil prepovedan vsak premik po taborišču. Okoli 10. ure, v nedeljo 20. maja je pet tovornikov s krvniki naložilo 100 smrtnikov in jih odpeljalo na morišče. To se je ponavljalo vsaki dve uri ves dan. Odpeljali so jih po okrajih. To nedeljo opoldne prideta k nam v taborišče major Dragojević iz Djulaha ter sin Blagoja Lekića iz Kralja in kapetanov vnuk, ki je svojega strica Bajića prepričal, da je vse v redu, čeprav so Bajića čez pol ure odpeljali in ubili na morišču na Pohorju. V taborišče je prišel tudi neki major iz Bjelopavlića s svojo ljubico, ki se je s svojimi sorodniki pred vsemi poljubljaj, poslavljal in naročal pozdrave ter celo dal denar za domače v Črni gori. Za njim se je pripeljal s svojim avtomobilom komandant brigade doma iz šavnika. Tudi on najde svoje sorodnike, se z njimi poljublja in poslavlja in jih prepričuje, da bodo šli kmalu domov. Majorjev denar je prišel še isti dan nazaj, ker so bili njegovi sorodniki isti dan ubiti na Pohorju.

Da bi med nami preprečili kak upor, so nam govorili o velikodušni Titovi amnestiji, ki nam jo je podelil po intervenciji Churchilla in Stalina. Te blage utehe so učinkovito vplivale na posameznike, ki so storili vse, da bi si rešili življenje.

Samo dva od 600 ljudi iz andrijevaškega okraja sta ostala živa: sodnik Milorad Jojić in Dr. Vukota Dedović, ki je bil pred vojno upravnik bolnice v Beranah. Oba so strahovito mučili in še isti dan na pol mrtva poslali v Beograd, kjer so ju ustrelili.

V noči 20. in 21. maja so tudi nam vse pokradli in nas slekli do golega. Pri tem so videli naše grozeče zobe, ki bi jih raztrgali, če bi se jim mogli upreti. Dne 21. maja pride k meni Rade Jevtović iz belopoljskega okraja in mi pove, da se mu je sanjalo, da bomo danes vsi izgubili glave. Odgovorim mu, da so sanje laž ali pa resnica. V tem trenutku se prikaže komunistična vojska, ki da ukaz: „Okraj bjelopoljski — Svi ovamo!“ Sanje so bile resnične.

V eni minuti smo bili vsi na zbornem mestu. Partizanski oficir je poklical prvih sto, med katerimi sem bil tudi jaz. Točno ob deseti uri opoldne so se odprla taboriščna vrata. Na levi in desni strani stoji dvojna vrsta do zob oboroženih komunistov. Ker ni bilo kamionov, so nas peš napadili proti zapadu. Šli smo čez mesto, nato še 200 metrov po ulici ki je bila močno zastražena in je bil zaustavljen ves promet. Prišli smo do dvonadstropne hiše, ki je stala na samem. Ves ta prostor je bil izprazen, da ne bi ljudje videli, kaj se dogaja v Titovi klavnici.

Na dvorišču te stavbe so nas čakali kamioni in komunistična vojska. Njih komisarji so vpili: Brže... brže... mnogo ste nam jada zadali“. Preko velike predsobe sem prišel v drugo sobo, kjer so bile ob strani klopi

in po tleh razmetani osebni dokumenti, ki so jih imeli obsojenci pri sebi. Pri vsakem oknu stoji skupina do zob oboroženih komunistov v pripravnem stanju za strel.

Njih komisar nam ukaže, da odložimo vse stvari in jih položimo pred sebe. Pri katrem bodo kaj našli, bo na mestu ubit s strelom v glavo. Ko smo vse odložili, so nas po dva in dva odvajali v drugo sobo — zaradi „pregleda“. Bil sem petnajsti, ki so me vodili. Tu sta me dva komunista z veliko naglico slekla in sezula ter mi zvezala obe roki na hrbet s' telefonsko žico. Sadistično sta žico zategnila, a jaz sem stisnil zobe, da ne bi preveč uživala pri mojem trpljenju. Nato so zvezali dva in dva skupaj in odpeljali na dvorišče, kjer so nas naložili kakor drva na kamione.

V tem trenutku se sliši v predsobi strašno kričanje. Uglješa Peković iz Ravne gore si ne pusti zvezati rok. Hoče umreti v dvoboju kot junak. Komunisti so navalili na njega in ga odvedli v drugo sobo, ki je bila vsa krvava po tleh in stenah.

Iz sobe so slišni grozni kriki. Morilci — komunisti so prišli iz sobe z zadovoljnimi obrazi in so izgledali mirni in zadovoljni kot angeli. Med morilci je bil tudi bivši mehanik-ključavničar iz Kragujevca, ki sem ga dobro poznal, ko sem bil deset let uslužbenec v tem kraju.

Menih Tomović se upira komunistom, ko z njega trgajo redovniško obleko, kajti po meniškem pravilu mora umreti v tej obleki. Stolkli so ga na tla in so ga napol zavestnega dvignili in zvezali z drugim sotrpinom. Ti mali redovnik stalno moli molitev: „Oče naš, koji jesi na nebesi — prekrat naše muke.“ — „Telo zemlji, dušu nebu... a sve naše molitve Bogu... za spas srpskog naroda.“

V vsak kamion so naložili 20 zvezanih žrtev. Poleg šoferja na obeh straneh strojnice, na stopnicah po dva stražarja in na strehi štirje s strojnicami pripravljenimi na strel, če bi se kdo premaknil. Ko je naš kamion odpeljal, mu je sledil drugi, da so ga napolnili z žrtvami.

Ko smo se odpeljali iz Maribora, je že vsakdo slutil, kaj ga čaka..., da nas peljejo na morišče... Takrat se zasliši naša pesem — mila — udarna kot smo na poti v smrt, ki nas čaka na Pohorju. Samostanski brat Tomović ne moli več; smehljaj na njegovem licu dokazuje, da je že pri svojem nebeškem Očetu!

Vozili smo se nekaj kilometrov po ravnini, potem v hrib po vijugasti poti. Na obeh straneh te poti so izkopani grobovi. Dolgi so že po več deset metrov. To so naši obljubljeni domovi — večni domovi —; to so grobovi za „izdajalce“.

Tedaj sem imel še edino misel, da bom pobegnil, pa če me tudi ubijejo. Zato sem si polagoma osvobodil obe roki. To opazi stražar, ki je bil doma iz Valjeva, in mi nastavi svojo pištolo na sence, me kolne in mi grozi s smrtjo. Kamion je pripeljal na strašni prostor. Tu so čakali prvi transporti na smrt obsojenih. Po tristo metrih od tu smo prispeli provizorično zvezani na planoto imenovano Sv. Arch. Morišče je bilo na vrhu Pohorja v starem

smrekovem gozdu. Ko je kamion ustavil na samem morišču, so kot iz zemlje skočili morilci, ki so bili po večini Albanci v belo-pisanih volnenih oblekah. Nato so prišli komunistični oficirji, komisarji in do zob oborožene partizanke, ki so bile lepo oblačene in rejene. Grdo so preklinjali nas in kralja, ki nas je predal; mi pa smo iz vsega grla kot grom vpili: „Živel Kralj!“ a oni: „Morilec ste, izdajalec!“. Naši in njihovi kriki so močno odmevali po pohorskih planinah. Če ne bi imeli rok zvezanih, bi naredili poslednji juriš z golimi rokami, ki bi se ovile vratu krvnikov; to bi bila za nas častna poslovitev od tega sveta.

Potegnili so nas iz kamiona kot klavno živino. Vsakega poedinca je krvnik prijel od zadaj za vrat in ga odvedel do drugega, ki ga je ustrelil. Preddelavca Ščepanovića doma iz Mojkovca so našli, da je imel razvezane roke. Ponovno so ga trdo zvezali. Tedaj mu je sam komisar s svojo pištolo razbil glavo in vse zobe ter mu je dejal: „Jesi li hteo, da bežiš kod svoga Draža?“ Namesto odgovora mu ta pljune krvavi pljunek v obraz.

Na vrsto je prišel samostanski brat Tomović. Komunisti ga preklinjajo in pulijo njegovo brado. Krvnik ga vpraša, če je Dražin, in on mu odgovarja, da je. Bomo sedaj videli, če ti bo pomagal tvoj Bog ali Draža, kriči krvnik in ga suje z nožem v prsa. Menih se zgrudi mrtev na tla; krogla v tilnik prekine zadnje znake življenja. Za njim pade zadet njegov sotrp in z razbito glavo.

Samo še nekaj metrov... in mene čaka ista usoda. Prividi sveta in topla misel na mojo hčerko edinko mi zakrivajo ves svet. Vsaka mišica mojega telesa drhti in nekaki neslišni glasovi mi povračajo vero in moč. Vrgel sem se na tla pred veliko skladovnico mrtvih — krvavih teles. S seboj sem povlekel in podrli mojega sotrpina. Pri padcu naju je krvnik izpustil iz rok. Vstal sem naglo in strmoglavil v gost gozd. Predno se je moj krvnik znašel, sem že preskočil kopice mrtvih. Trupla so bila krvava; tako so mi noge spodrsnile in sem padel preko njih. Pri tem padcu mi je krogla mojega morilca preletela tik nad glavo. Po begu vso noč sem zjutraj 22. maja prišel v bližino železniške postaje Ruše. Nato sem se približal Dravi in prišel zjutraj 23. maja do električne centrale Fale na Dravi, od tod pa do železniške postaje Vuzenica. Na vsakih dvesto metrov so planinski potoki, ki se izlivajo v Dravo, in pri vsakem takem izlivu je žaga.

Dne 24. maja sem prišel v bližino meje Avstrije in sem pri osamljeni hiši opazil tri moške s sekirami. Nato je prišel iz hiše mlad, močan fant s puško in titovko na glavi in me aretiral. Pozabil sem pri tem na lakoto in sem zbral vse sile in grozno tuleč izginil v gozdu. Krvniki so mi bili stalno za petami tako podnevi kot ponoči. Ponoči so obsvetljevali z raketami planinske prehode, kjer so bile komunistične zasede.

Dne 25. maja sem zgodaj zjutraj prišel v bližino železniške postaje Sv. Barbara. Tu sem našel travo „kislico“, ki sem se je najedel.

Dne 26. maja zjutraj sem prišel do Dravograda. Na visokem hribu blešči v jutranjem siju cerkev Sv. Ane. Sonce je objelo to grešno zemljo,

na kateri sem tudi jaz in se grejem kot martinček. Približal sem se osamljeni hiši. Prestrašili so se me in mi dali dva neolupljena krompirja in kozarec mleka.

Dne 27. maja pridem do cerkve Sv. Ane pod Karavankami, nato 28. maja do mesta Guštanj, kjer je železni rudnik. Tu sem se na nekem vrtu najedel čebule. Po celonočnem tavanju sem prehodil 6 km in sem prišel v bližino Prevalj, od tu pa do Pliberka, kamor sem prišel zjutraj 30. maja. Od tu sem nadaljeval pot proti Koroški. Na tej poti sem našel plemenito slovensko družino, ki me je vodila do „kneza“ (vaški starešina). Njegova žena mi je dala vode, da sem se umil, preoblekel, obril in pošteno najedel. Knez mi nato reče: „Da, pred par dnevi so ti komunistični razbojniki še tukaj imeli oblast, ki je bila strašna.“ Tako sem 31. maja zopet postal človek, državljan „svobodnega sveta“ — po zaslugi brata Slovenca.

Po preteku dveh ur se ustavi pred hišo angleški jeep in iz njega izstopijo štirje policaji, ki so me odpeljali k Sv. Štefanu na komando. Izdala so me sosedova dekleta, ki so bila za to plačana od Angležev. Tu sem spal 12 ur. Nato so me odpeljali v Pliberk in me zaprli v neko baronovo štalo, v kateri je bilo kakih 200 ljudi raznih narodnosti, a največ Rusov. Tu so me zasliševali trije angleški oficirji, a tolmač je bil Slovenec. Povedal sem jim vse, kaj se je zgodilo z mojimi sotrpini, in so o vsem sproti telefonično obveščali njihovo komando v Celovcu. Nato so me naložili na jeep in odpeljali proti Dravogradu. Med potjo sem hotel pobegniti, kar je pomagalo, da so zaobrnil in me peljali v taborišče v Wolfsberg. Tu sem našel okrog 50 ljudi, med njimi je bil tudi kapetan Milorad Stamenković, poveljnik jurišnega bataljona v Višnji gori, doma iz Knjaževca; izgledal je tako kot jaz — ves prepaden. Zjutraj 3. junija okrog 9. ure so na kamion ponovno naložili ujete pobegle iz morišča in jih ponovno poslali v Titovo klavnico. Eden od teh se je ponovno rešil in mi to osebno povedal. Mene so napol mrtvega peljali v bolnico k Sv. Andreju, da so mi zdravili roke, ki so bile ranjene od žice. Tu sem ostal od 3. do 11. junija in so mi povedali, da me bodo dali nazaj v taborišče. Zato sem pobegnil. Med potjo sem se orientiral, kje je Celovec. Hodil sem ves dan 13. junija in sem 14. junija zjutraj prispel v predmestje Celovca.

V tem tistem predmestju sem zopet našel brata Slovenca, ki je razumel moj položaj. Povedal mi je, naj se podam v Udine v Italijo, kjer se nahaja general Damjanović z Dražino vojsko. Takoj sem se podal na to pot, a sem na poti srečal drugega Slovenca po priimku Sever. Bil je podoficir in pripadnik nacionalnega gibanja v Sloveniji. Povedal mi je, da je pot do Udin nesigurna in naj iščem zatočišča v Vetrinju, kjer so Slovenci in okrog 20 Srbov. V Vetrinju sem našel taborišče z okoli 6.000 ljudmi. Med njimi sem našel: Vasu Djurišića, brata vojvode Pavleta, prof. Pajkovića, Krsto Vlahovića, Miladin Bulatovića, Todora Miletića in še drugih 20 četnikov, ki so se vsi rešili z morišč. Moje zaslišanje je bilo poslano v Vatikan, kjer je deloval neki nacionalni komitet, v katerem so bili Srbi in Slovenci.

Dne 15. junija sem bil sprejet po zaslugi Slovencev v UNRRO in pozneje v IRO in tako postal svoboden človek. Zatekel sem se v neko taborišče med 6.000 otrok, žena in starčkov. Bili so vsi v solzah in obžalovali svoje drage, ki jih je brezsrčni Churchill poslal v Titovo klavnico. Ob pogledu na te solzne obraze nenadoma zaslišim glas: „Tatice, i ja sam... živa!“ Krč mi je stisnil lice in srce. Valovi solz so pridrveli na moja ovenela in usahla lica. — Gospod Bog, naj Ti bo hvala!

Anglija... Anglija, naš nekdanji ideal in nada, kaj si naredila z nami?! Ti in tvoji pozivi so nam dali svobodo — v nebeškem carstvu; naše delo za vas ste nam poplačali s krvjo in solzami... —

G. VUKU RUPNIKU V SPOMIN

Dne 14. avgusta nas je za vedno zapustil eden naših najvišjih domobranskih poveljnikov, komandant bataljona, največje domobranske vojaške formacije, g. Vuk Rupnik, ki je podlegel zahrbtni bolezni. Bil je markantna osebnost med nami, kateremu sta bila pri srcu dva svetla ideala: slov. domobranstvo in slov. državna zamisel, ki sta med seboj neločljivo povezana. Vedel je, da vkljub oportunističnemu razbitju Slov. Domobranstva od strani takratnega Narodnega Odbora (3. maja 1945.), ki ga je izpremenilo v slovenski del jugoslovanske vojske, in vkljub vetrinjski tragediji domobranska ideja še ni zamrla in da še vedno tli med preživelimi. Zavedal se je, da je naše Domobranstvo, ki je bilo edino, ki se je borilo s slov. zastavo na čelu, bilo v resnici tudi zametek prave slov. narodne vojske, pa je zato hotel, da bi se preživeli domobranci in pristaši domobranstva znova povezali med seboj. Ker pa je vedel, da ni in ne bo slov. narodne vojske, ki naj bi se prav v spomin tudi imenovala „Slov. Domobranstvo“, brez suverene slov. države, ker sta ta dva pojma tako povezana med seboj, da ju ni mogoče ločiti, je bil pokojni Rupnik istočasno tudi navdušen pristaš in glasnik Slov. Državnega Gibanja, ki tukaj v Argentini z vso jasnostjo in dosledno širi idejo o naši suverenosti. Ni se mu posrečilo priklicati v življenje novo organizacijo — „Slovensko Domobransko Zvezo“ —, ki si jo je zamislil — politične zapreke in druge ovire so bile prevelike —, vendar pa bo vsem pravim domobrancem, ki so še ponosni na to, da so se borili pod slov. zastavo, ostal v spominu kot svetel vzor pravega slov. vojaka-domobrancia in poveljnika. —

Naj mu bo lahka tuja zemlja, v kateri počiva!

Slava njegovemu spominu!!!

Buda Stane

domobranski četni in krajevni poveljnik

❖ RUDA JURČEC

Dne 4. novembra 1975 je slovensko srenjo v Buenos Airesu, v žarišču njenega kulturnega izživljanja, pretresla novica, da je ugasnila ena izmed njenih nedvomno najbolj blestečih plamenic, ki ji je dolga minula leta kazala jasno pot iz idejne zmede. Umrli je Ruda Jurčec.

Ruda Jurčec, ki je dne 1. aprila 1905. leta zagledal luč tega sveta v Ormožu sanjsko blažene Prekije, se je iz izredno nadarjenega, pa takrat še ne na splošno poznanega slovenskega izobraženca predvojnih let, v zdomstvu povzdignil v resnični pojem našega občestva. Kot da je rana, ki mu jo je zadela ločitev od domovine, kateri je že po svojih mladostnih načrtih in pripravih namenil vse svoje obilne umske sposobnosti, odprla žilo, iz katere je nenehno bruhala vroča kri samožrtvovanja na poti načelnosti in doslednosti za slovenstvo.

Iz na široko razgledanega, z zakladom vrste tujih jezikov obogatene predvojnega časnikarja s svetovljanskim obzorjem, kot ga je očitoval le še malokdo njegovih stanovskih tovarišev, je v zdomstvu postal ne samo duša našega zavidljivo bogatega kulturnega udejstvovanja kot soustanovitelj in dolgoletni predsednik Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu, temveč je poleg prefinjenega publicista in pisatelja svetovne kakovostne ravni po ločitvi duhov pokoncilске dobe zaradi svojih bojevitih značajnostnih danosti postal tudi naša najbolj, če ne edino vidna politična usmerjevalna osebnost — ne glede na vsesplošno sprejemljivost ali spornost njegovih tez.

Toda to so poglavja za našo družbeno, kulturno in politično zgodovino, v kateri bo lik Rude Jurčeca blestel v zasluženih, neugasljivo blestečih lučih.

Slovenski domobranci se mu ob slovesu hočemo poleg vsega ostalega, kar je dobrega storil za našo skupnost, prav posebej zahvaliti za zgled protikomunistične načelnosti in doslednosti, zaradi katere je tudi brez naše slavne uniforme — še prav posebej v letih idejne zmede — stal kot eden izmed najbolj vidnih in bojevitih borcev v naših vrstah. Zato nam je bil blizu; zato smo mu bili blizu.

Težko bi bilo v teh skromnih vrsticah slovesa nanizati le nekaj pojmov okoli domobranstva in našega protikomunističnega odpora, ki bi jih bili dolžni razčistiti drugi, ki so si prisvojili izkaznico, pa nam jih je ne glede na največkrat krivično in nezasluženo zamero razgalil Ruda Jurčec. Zato nas hudo boli, če ta sedemdesetletni mladenič, ki je buhtel iz vseh njegovih spisov, ni utegnil dokončati četrte knjige svojih spominov, kakršni vzdržujejo primerjavo z najboljšo svetovno memoarsko literaturo; zakaj

to bi bila zatrdno v njegovem sočnem slogu in jeziku napisana kronika naše najslavnejše medvojne domobranske dobe, kakršne nam nihče ne bi mogel podati tako korajžno kot on, in kakršno bomo zato za vselej pogrešali.

Z odhodom Rude Jurčeca je v našem načelnem protikomunističnem združenju nastala vrzel, ki nas posebej še preživele ostanke in nove sledbenike slovenskih domobranskih mučencev zavezuje k doslednosti in bojevitosti, za katero je bil on do groba naš mladostni zgled.

Bojovník Ruda Jurčec, počivaj v miru! — Tvoje ime bo živelo v večni slavi boja slovenskih domobrancev za Boga — Narod — Domovino.

T. L.

PO TRIDESETH LETIH — Kocbekov confiteor

„Predvsem si moramo (nezaslišano usodo domobrancev) vzdigniti iz zanikanja v javno priznanje. Vzdigniti si jo moramo iz potlačene in pohabljenе zavesti v jasno in pogumno zavest. Odgovorni ljudje nam morajo razložiti, kako je mogla osvobodilna zmaga spočeti iz sebe tako ostudno bojazen pred nasprotnikom. Povedati nam morajo, kako more odgovornost do zgodovine odvezati od odgovornosti do človeka? ...Gre torej za javno priznanje krivde, ki se tiče nas vseh. Tako dolgo se ne bomo znebili preganjavnice in more, dokler javno ne priznamo svoje krivde, svoje velike krivde. Brez tega dejanja Slovenci ne bomo nikoli stopili v čisto in jasno ozračje prihodnosti.“

Tako si je po 30 letih olajšal vest Edvard Kocbek, tragični junak slovenske krščansko-socialistične tragedije, ki je med revolucijo zmedla pogled cele vrste katoliških intelektualcev in jih nagnala med komunistične volkove, s katerimi nekateri še danes tulijo. Spomnimo se samo napol blaznega Jožeta Javorška, ob katerega „Kako je mogoče?“ izzveni Prešernov „Kam?“ kot navaden petošolski izliv.

Za politično emigracijo, ki je vsa ta leta čakala in si prizadevala za dan, ko bi tudi v domovini resnica o skrivnosti, ki jo krijejo Kočevski Rog in druga množična grobišča, slednjič pridrla na dan, je Kocbekov „confiteor“ skoraj antiklimatičen. Kot je bil slučaj s srbsko Komunistično partijo, ki jo je razkrinkal Milovan Djilas, je tudi slovenskim komunistom doslej najhujši udarec zadal eden, ki je med vojno sledil njihovim ukazom in s tem prevzel na svoja ramena tudi del krivde za zločin zagrešen nad slovenskim človekom, ko se je šibil pod težo tujčevega jarma.

Kot Djilas, se je tudi Kocbek s svojimi tržaškimi izjavami izpostavil ostri kritiki in stvarni nevarnosti, da ga zadene še kaj hujšega. Da se to doslej ni zgodilo (odvzeli so mu samo potni list), se mora zahvaliti predvsem prebrisanih komunističnih oblastnikov, ki so se odločili za manjše zlo z objavo Kocbekovega intervjuja, v nasprotju z večjim, ki bi ga sprožili s Kocbekovo aretacijo in eventualno obsodbo. Iz istega razloga je ostalo brez pravega učinka tudi (tu in tam nerodno) zagovarjanje Kocbeka s strani zahodno nemških kulturnih predstavnikov, zlasti še Heinricha Boella, nekdanjega predsednika PEN kluba.

Bolj značilna je reakcija slovenskih kulturnih predstavnikov, ki so — očitno po naročilu partije — zameglili glavno točko Kocbekove izpovedi — pokol domobrancev — ter se vrgli nanj z vso ihto zaradi njegovih trditev, da Dolomitska izjava ni bila povsem prostovoljna in da mu po „osvoboditvi“ ni bil dovoljen povratek v Slovenijo, dokler si je niso tovariši „po svoje“ uredili.

Na Kocbeka so se spravili predvsem ljudje, ki niso poznani kot „čisti“ partijski predstavniki. Josip Vidmar, ki je svojega Pegaza prignal na vrh slovenskega Olimpa, zdaj pa je tam običal kot „plehnati“ petelin na strehi in se vrti po vetru, od koder pač piha in kadarkoli zapiha; Ivan Potrč, predsednik Društva slovenskih pisateljev, ali bolj društva slovenskih *komunističnih* pisateljev, ki ga najbolj „boli“ to, da se je za Kocbeka „potegnil“ pisatelj — Heinrich Boell; dr. Makso Šnuderl, ki ga še danes boli njegovo „humanistično“ srce, ker na procesu, ki ga je oktobra 1943 vodil v Kočevju, ni bil nihče pomiloščen; Mitja Gorjup, iz generacije, ki se je rodila takrat, „ko je Kocbek že soustvarjal slovensko zgodovino“ in torej samo papagajsko ponavlja tisto, kar so mu vtepli v glavo v šoli; neka zmešana Marička, ki še nikdar ni slišala, da bi bili domobranci poklani; Tone Fajfar, Kocbekov ideološki brat, ki se je odločil, da bo tulil z volkovi, dokler ne obleži v hosti laži, kamor drviijo vsi skupaj — in sevela ponoreli Jože Javoršek, ki si, kakor Macbeth kri, zaman skuša oprati svojo „ministrantovsko preteklost“ in se mu Kocbekova izpoved zdi prav tako nemogoča, kot samomor njegovega (Javorškovega) lastnega sina.

Kocbek sam si je seveda hotel s svojo tržaško izjavo predvsem olajšati vest, ki mu govori, da tudi s svojim „poganstvom“ bela garda, če uporabimo standardni izraz komunistične terminologije, ni zaslužila, da jo v „osvobodilnem zmagoslavju“ pokoljejo in nato podminirajo njen grob.

Emigracija mu bo morda odpisala neposredno krivdo za ta pokol, ker je bilo doslej smatrano, da je bil udeležen na seji, ki je odločala o usodi vrnjenih domobrancev. Po zdaj objavljeni izjavi, ki je tudi njegovi kritiki niso zavrnil, pa je bil Kocbek v maju in juniju 1945 v Srbiji ali Bosni in tako brez neposrednega vpliva na razvoj v Sloveniji. V ostalem pa Kocbekova krivda ni zmanjšana, tudi če odpišemo očitek, ki mu ga je vrgel v obraz dr. Šnuderl, rekoč, da je bil Kocbek s svojim „krščanskim“ srcem v Kočevju leta 1943 brez usmiljenja za obsojence na kočevskem „procesu“,

medtem ko je „humanist“ Šnuderl vsaj pomislil na morebitno pomilostitev.

Iz istega razloga je večina emigracije tudi sprejela Pahor-Rebulovo brošuro o Kocbeku s precejšnjo rezervo in brez posebnega navdušenja, čeprav ni nobenega dvoma, da sta z njeno objavo v resnici odgrnila „poslednji pajčolan“, ki je še prikrival resnico o usodi domobranstva. Toda to bi lahko opravila z objavo samega intervjuja brez vsega dodatnega gradiva, ki povečuje Kocbeka in postavlja njegovo literarno in politično delovanje izven prave perspektive. (Šnuderl je to v svojem pismu Kocbeku surovo zabrusil v obraz z besedami: „Mar si Kocbek, res tako pomemben, da bi se izplačala kakšna gonja proti Tebi?“)

Rebula, realnejši od obeh avtorjev, ki sicer pravtako občuduje Kocbekovo filozofsko, zgodovinsko, slovensko, krščansko in umetniško sporočilo, se vendar ustavi ob zgodovinski stvarnosti pokola Slovenskega domobranstva ter zapiše ključni poglavji svojega dela jubilejne brošure:

„Bomo mar parafrazirali znani izrek nemškega filologa, ki je bil voljan spregledati vse grozote peloponeške vojne samo zato, ker je ta vojna omogočila človeštvu knjigo, ki se imenuje Tukididova zgodovina?“

Osebnost sem daleč od takega literarnega malikovalstva. Osebnost ne bi dal tudi za novo slovensko „Vojno in mir“ niti najpreprostejšega slovenskega življenja, ki ga je pogubil neusmiljeni čas...“

V tem pa je ves pomen boja slovenskih protikomunistov — od prvih četnikov do „bele“ garde in potem do Slovenskega domobranstva. In v tem je tudi največja teža krivde Kocbeka, ki je navkljub dvomom, ki so ga navdajali — če naj verjamemo „Tovarišiji“ in „Listini“ — vztrajal med svojo zločinsko bratovščino. In če zdaj mi parafraziramo Rebulino vprašanje: Ali so „Tovarišija“ in „Listina“, pa še intervju sam povrhu, vredni 12 tisoč slovenskih življenj???

Tako torej smo Slovenci dobili „Tovarišijo“, „Listino“, Kocbekov tržaški intervju, Svetinovo „Ukano“, Rebulinega „Divjega goloba“ in poplavo „glajhšaltane“ propagandne literature, ki naj bi prekrila strahotno resnico, pokopano v Kočevskem Rogu, pri Teharju, v Podutiku, pri Hrastniku in Zagorju.

Če pa je izpoved zla prvi začetek dobrega, kot pravi sv. Avguštin, potem je morda ta prvi začetek zaznaven v Kocbekovih besedah: „Toda kako naj se približamo demonu uničevalcu, da ne zadivja znova? Edino tako, da mu zatrdimo, da ni nobene veljavne teorije, ki bi pavšalno določala žrtve svetovno-zgodovinskega poslanstva in abstraktno razpolagala s smrtjo sočloveka...“

„Jaz namreč mislim, da bo vsakdo izmed nas zato še trpel ob svojem času...“ pravi neki Kocbekov junak v „Tovarišiji“ ob razmišljanju o občut-

ku, ki ga ima človek, ko ubije sočloveka. Partizane, zlasti tiste, ki so ubijali v Kočevskem Rogu, to trpljenje še čaka, če jih že ne razjeda. Emigracija pa je vsake lastne krivde že zdavnaj očiščena s krvjo svojih najboljših!

Da, „v daljavi zvoní z vsemi zvonovi, zlata krona bo pokrila našo izmučeno in junaško glavo!“

Ljenko Urbančič

Slovenska sprava

O kakšni spravi, govoriš mi,
mlačnež moj?
O spravi med valptom in tlačanom,
brezpravnim in tiranom?
Morda o spravi med ječarjem in krvnikom?

Za spravo, da, naivnež moj.
Vendar za spravo tako, da vsaka
bo gomila križ imela svoj
in rož z imenom častnim padlega junaka.

Za spravo, ko krvava petokraka
ne bo kalila več nam
naše belo-modre-rdeče,
ko naša spet bo prava,
sto let in več že stara
zavihrala vsem zastava.

Vse drugo, dragi moj, ni sprava;
maškarada le, okrutna šala;
je zgodba o sožitju leva kralja
in jagneta, ki mirno spi —
v trebuhu zmagovalca leva kralja!

Komunizem že razjeda rak propasti, svobodoljubni Slovenci širom velikega sveta, zavedajte se tega! Združite sile, uedinite poglede za vsemi skupnimi osnovnimi vrednotami: Bog — Narod — Domovina! Pripravite se na enoten, skupni udar za svetlo svobodo zaslužnjene domovine.

N. K.

DELO SRBSKIH DOBROVOLJCEV V SLOVENIJI

Jeseni 1944. leta so se pojavili v Ljubljani oddelki srbskih protikomunističnih borcev, ki so bili zbrani v „*Srpskem dobrovoljačkem korpusu*“.* Namen tega članka je pojasniti, kako je do tega prišlo in kaj se je potem godilo. (Op. p.)

I.

Septembra meseca leta 1941 je postal položaj v zasedeni Srbiji zelo obupen. Anarhija, ki je vladala v vseh pokrajinah okrog Srbije, je počasi prehajala na samo ozemlje Srbije. Ustaši, Arnauti in Madžari so na mejah samo še čakali na ugodno priliko, da vdrejo v Srbijo ter da postopajo tam hujše, kot ustaši v Paveličevi „Nezavisni Državi Hrvatski“. Orožniki niso bili v stanju, da obvladajo izzivajoče akcije komunistov, ki so z umori Nemcev povzročali strahovite represalije in kazenske okupacije.

15. septembra je bila na seji vlade ustanovljena „Srpska dobrovoljačka komanda“, a že 17. septembra so prostovoljni protikomunistični borci izvajali svojo prvo zmago nad komunističnimi partizani in tako dokazali, da partizani niso nepremagljivi. Od tega dne naprej, pa vse do njihovega odhoda iz Srbije, so uspešno preganjali partizanske oddelke in počistili vse ozemlje tako, da v sami Srbiji ni bilo več resnih partizanskih akcij. Poleg dobrovoljcev so se proti komunistom borili tudi drugi oboroženi oddelki, legalni in ilegalni, toda o tem v tem članku ne bomo pisali.

Jedro dobrovoljcev so sestavljali mladinci Ljotičevega „ZBORA“. Za poveljnika je bil postavljen inženirski polkovnik Kosta Mušicki, bivši pribočnik kralja Aleksandra, kraljice Marije in kralja Petra II.

Akcij dobrovoljcev v Srbiji sami v tem sestavku ne bomo opisovali; omeniti pa moramo, da je med dobrovoljci bilo tudi nekaj Slovencev, ki so se takrat iz kakršnegakoli razloga znašli v Srbiji. Malo več se bomo zadržali pri razlogih in vzrokih, zakaj so dobrovoljci sploh prišli v Slovenijo.

Septembra 1944. leta je postajalo vse bolj jasno, da bodo v Jugoslavijo prišle Sovjetske armade, ne pa vojske zapadnih zaveznikov. Debate o tem,

* Čeprav je pravilen slovenski prevod: „prostovoljec“, se je v Sloveniji posplošila uporaba srbske besede „dobrovoljec“. Zato uporabljam v sestavku ta izraz Op. p.).

kdo bo zasedel Jugoslavijo, so bile med Srbi zelo dolgovезne in so jih uravnavale bolj želje kot pa resni razlogi in dejstva. Komunistična propaganda je tudi opravljala svoje. Značilen je slučaj Leskovca. 6. septembra 1944. leta so bile cerkve v Leskovcu prepolne ljudi, ker se je ta dan — rojstni dan kralja Petra II. — darovala služba božja za kralja. V istem času pa so prihтели zavezniška letala in mesto zasula z bombami. V nekaj minutah je bilo pobitih okrog 2.000 Srbov. Protikomunistične enote, ki so se tiste dni borile s partizani v okolici Leskovca, so v partizanskem štabu zaplenile dokument, iz katerega je bilo razvidno, da so komunisti obvestili Anglo-amerikance, da se bosta 6 - 9 - 1944 v Leskovcu zbrali dve nemški diviziji za poznejši napad na partizane. Zavezniki so poročilo sprejeli kot resnično in dobesedno ter so mesto bombardirali; komunistična propaganda pa je imela en razlog več proti njim.

Dimitrij Ljotić je že javno trdil, da bodo sovjetske čete na Titov poziv prišle na ozemlje Jugoslavije in da ni govora o kakem izkrcanju Anglo-amerikancev. Žal je ostal osamljen v svojem mišljenju. Bil je prepričan, da so zavezniki napravili sporazum s Sovjeti, da s svojimi četami ne pridejo v Jugoslavijo. Anglo-amerikanci bodo to spoštovali, Sovjeti pa bodo to izigrali na ta način, da bodo Titu naročili, naj jih pokliče na pomoč. Tako bo nastala situacija, da bodo Anglo-amerikanci iz zraka podpirali Tita, njihovih čet ne bo, pač pa bodo prišle v državo sovjetske čete, jo s Titom zavzele in ga postavile na oblast.

Takrat se je bilo potrebno odločiti, po kateri poti naj se izvrši umik. Bili sta dve možnosti: ali skozi Bosno proti obali Anglo-amerikancem naproti, ali pa skozi Srem v Slovenijo. Možnost odpora vseh nacionalnih sil v Srbiji sami je bila takrat že nemogoča.

Srbom je vsekakor godila verzija umika preko Bosne in Črne gore Anglo-amerikancem naproti. Toda proti temu so govorile težave tega umika: na to pot bi se podalo preko stotisoč ljudi. Za vzdrževanje take množice je potrebno mnogo stvari, ki jih v tistih predelih ni bilo na razpolago. Samo za prehrano bi dnevno bilo potrebno čez 50.000 kg kruha. Tega tam ne bi bilo mogoče dobiti, ker so bili kraji od neprestanih borb vsi oropani in uničeni. Še v tem zadnjem trenutku je Dimitrij Ljotić sporočil generalu Draži Mihajloviću, da je nujno potrebno, da se tudi on umakne v Slovenijo. Ljotićev načrt je bil, da se naj vsi nacionalni borci umaknejo v Slovenijo, kjer se bodo najprej srečali z zavezniki. Slovenija je v Jugoslaviji in naša država. Njenih mej in krajev ne bi prekoračili. Ako bi se najprej umaknili v Črno goro, bi se potem morali prav tako še naprej umakniti v Slovenijo. Pot bi bila mnogo daljša, žrtve mnogo večje. Da je bilo njegovo mišljenje pravilno, je pozneje dokazala žalostna usoda četnikov Pavla Djurišića, katere so ustaši skupno s partizani uničili na Liječnem polju. Rečilo se jih je okrog tisoč, a te so pozneje Angleži vrnili iz Vetrinja.

Pot skozi Srem in naprej do Slovenije je bila polna težav; začele so

se borbe z ustaši in s partizani. Polja so bila vsa samo na pol obdelana, črede svinj, ovac in goveje živine so tavale sem in tja, brez pastirja in brez gospodarja. Po srbskih vaseh so dobrovoljci počistili cerkve in so imeli v njih zopet službo božjo (ustaši so te cerkve poprej zaprli, duhovnike pa pobili). Prve dni novembra 1944 je glavnina dobrovoljcev prišla v Slovenijo.

II.

Dobrovoljci so v Sloveniji zasedli v glavnem del Notranjske in del Slovenskega Primorja. Od Rakeka do Klane nad Reko so bile postojanke: Postojna, Sv. Peter, Prestranek, Ilirska Bistrica, bolnica je bila v Logatecu, družine pa v Planini.

Čim je prišel Dimitrij Ljotić v Slovenijo, je takoj začel z delom, da razvije svoj načrt: proglasiti svobodno Slovenijo v sestavu Kraljevine Jugoslavije. 18. novembra je obiskal ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana in generala Leona Rupnika. Ob tej priložnosti se je tudi sestal z nekaterimi političnimi predstavniki, ki so izrazili željo, naj jim na širšem sestanku razloži svoje poglede na položaj.

V Ilirski Bistrici je bil že pred dobrovoljci nastanjen vojvoda Jevdjević s svojim Liškim četniškim korpusom. Z njimi je takoj bilo začeto popolno sodelovanje.

Istočasno je bila začeta akcija, da se v Slovenijo umakne tudi Dinarska četniška divizija. Potrebno je bilo dobiti dovoljenje nemških oblasti, kar je bilo doseženo s pomočjo dr. Neubacherja, ministra za jugovzhodno Evropo, ki je, čeprav Avstrijec, pokazal veliko razumevanje za srbsko-slovensko protikomunistično borbo v tistih težkih dneh. Prav takrat se je tudi raznesla novica, da so ustaši na zagrebškem kolodvoru pobili 34 dobrovoljcev-oficirjev, podoficirjev in vojakov, skupaj z enim civilistom in štirimi ženami. Med pobitimi je bil tudi poveljnik 5. dobrovoljskega polka, major Milorad Mojić. Ustaše je vodil zloglasni Maks Luburić, ustaški polkovnik. Ustaši so še pobili 123 četnikov-ranjencev v vlaku v Kostanjevici, ko so bili na poti v Slovenijo. 1. januarja 1945. leta so dinarski četniki prišli v Slovenijo in bili nastanjeni v vasi Sv. Matej. Bilo jih je okrog 6.000.

Istočasno se je na Dunaju zbralo precej pripadnikov Srbske državne straže in pa Srbske obmejne straže. Tudi tem je bil omogočen prihod v Slovenijo; vseh skupaj jih je bilo kakih 1.500. Nekaj borcev je še prišlo iz ujetniških taborišč, kakor tudi iz nemške delovne službe, kamor so jih Nemci odpeljali še iz Srbije.

Vse to zbiranje in delo nemškim vojaškim oblastem seveda ni bilo preveč povšeči. Vrhovni poveljnik, SS-general Globotschnigg je poklical k sebi v Trst podpolkovnika D. Ljotića in vojvodi Djujića in Jevdjevića. Hotel je vedeti, kaj bodo oni storili v slučaju, če se bodo na tem ozemlju izkricali Anglo-amerikanci. Ljotić mu je odgovoril, da je to povedal že v

Beogradu in da je bil njegov pogoj, da se srbske oborožene sile v nobenem slučaju ne morejo uporabiti za borbo proti Anglo-amerikancem. Pod tem pogojem je tudi prišel v Slovenijo. Dobesedno je rekel:

„Vi veste, da ima naša država z Anglo-amerikanci zvezo, ki veže tudi nas. Mi se moremo boriti samo proti partizanom — komunistom, nikdar proti Anglo-amerikancem. Celo proti sovjetskim četam se ne moremo boriti, ker z njimi naša država ni v vojni. Če se bodo Anglo-amerikanci tukaj izkrcali, se bomo umaknili v hribe ter se jim ob prvi priložnosti pridružili.“

Ko se je po posredovanju vojvode Djuića D. Ljotić sestal v Ljubljani z generalom Andrejem — Ivanom Prezljem, je bil dosežen sporazum o skupnem delu. General Andrej bi kot Slovenec in poveljnik Slovenske vojske moral v danem trenutku izdati proglas slovenskemu narodu in prevzeti poveljstvo nad vsemi enotami, vse to pa seveda po predhodnem sporazumu s slovenskimi politiki.

III.

Do sedaj opisano delo v Sloveniji bi ne bilo popolno, če ne omenimo še, da si je D. Ljotić mnogo prizadeval in deloval, da bi prišel v Slovenijo tudi general Draža Mihajlović, vrhovni poveljnik Jugoslovanske Kraljevske Vojske v Domovini. 28. februarja 1945. leta je odšla delegacija iz Ilirske Bistrice v Bosno. Sestavljali so jo predstavniki vseh v Sloveniji zbranih enot. Toda zaradi prevoznih težkoč so prišli do generala Mihajlovića šele 15. marca: Milan Aćimović, predstavnik generala Mihajlovića na Dunaju; Ivan Pavlović, četniški major in bivši poveljnik Beograda v specialni službi na Dunaju; Joca Nalević, član četniškega poveljstva Beograda v misiji na Dunaju in Boško Kostić, tajnik Dimitrija Ljotića. Oni, kateri niso mogli potovati, so omenjenim dali svoja pooblastila in poročila.

Po pozdravu je Boško Kostić predal generalu Mihajloviću vsa pismena poročila Dimitrija Ljotića, vojvode Djuića, vojvode Jevdjevića in generala Parca. Takoj nato mu je tudi razložil načrt Dimitrija Ljotića:

„Vsi jugoslovanski nacionalisti se morajo skoncentrirati v Sloveniji in v Istri. Po Ljotićevi zamisli se bo tukaj bila odločilna bitka med nacionalisti in partizani — komunisti. Mi nacionalisti ne smemo dopustiti, da Tito zasede Slovenijo. Slovenija mora ostati v rokah nacionalistov. S Slovenci je že dosežen sporazum in so že ustanovili Narodni odbor, ki bo proglasil svobodno federativno enoto Kraljevine Jugoslavije. V danem trenutku bodo poklicali kralja Petra II., naj pride v Slovenijo in prevzame kraljevsko oblast. Vse nacionalne sile se morajo

podrediti poveljstvu generala Andreja (Ivana Prezlja). Na to je pristal tudi general Rupnik zaradi političnih in taktičnih razlogov. Ljotić prosi generala Mihajlovića, da pride s celokupno vojsko v Slovenijo in da on osebno vodi operacije in izdaja potrebna povelja. Na to so tudi Slovenci pristali. V danem trenutku bo Slovenski narodni odbor zahteval od Anglo-amerikancev, da sovjetskim in Titovim četam ne dovolijo vstopa v Slovenijo, ker je 90% naroda proti partizanom in bodo zaprosili, da pridejo anglo-ameriške čete v Slovenijo. V Sloveniji bo nato potrebno izvršiti plebiscit pod mednarodno kontrolo, kjer bi narod svobodno izrazil svoje razpoloženje. V Sloveniji je okrog 35.000 novih vojakov. Če bi v Slovenijo prišel tudi Draža s svojimi vojaki, okrog 25.000 po številu, bi tako v Sloveniji zbrali močno vojsko z nekako 100.000 vojaki. Kar se Trsta tiče, smatra Ljotić, da ga je potrebno proglašiti za svobodno mesto in pozneje doseči pri zaveznikih, da bo priključen Kraljevini Jugoslaviji. Po Ljotićevem načrtu morajo naše čete takoj zavzeti vsa nemška skladišča hrane in municije. Prav tako bo morala vsa slovenska industrija, ki je delala za nemško oborožitev, nadaljevati s svojim delom v našo korist. V Sloveniji je nekaj nemških oklopnikov in tankov. V danem trenutku mora to preiti v roke nacionalnih enot...

„Tik pred mojim odhodom sta bila v dogovoru z generalom Parcem, vojvodom Djujićem in Jevdjevićem poslana v Italijo Borivoj Gavrilović, časnikar, načelnik štaba Hrvatske armade, in univerzitetni študent Milodrag Ilić z namenom, da gresta preko fronte in da dobita zvezo z Anglo-amerikanci...“

Potem, ko je Boško Kostić vse to povedal generalu Mihajloviću, mu je še posebej poudaril, da nacionalna borba zahteva, da on takoj z vsemi svojimi silami krene iz Bosne v Slovenijo. Čeprav se je general Mihajlović v vsem popolnoma strinjal z načrtom D. Ljotića in mu preko Kostića sporočil, naj stori vse, da se ta načrt tudi izpelje, je vendar bil mnenja, da ni potrebno, da pride takoj v Slovenijo, češ, da ima dovolj časa za odhod, ker bodo Nemci po njegovem osebnem prepričanju še dolgo zdržali.

Ko je Kostić ugotovil, da so vsi Mihajlovićevi poveljniki za takojšen odhod v Slovenijo in da se je prav na tem vprašanju razšel z vojvodo Djurišićem, je ponovno vztrajal pri generalu Mihajloviću, da čimprej odidejo v Slovenijo. Toda Draža je zopet ostal pri svojem in dobesedno rekel:

„Jaz mislim, da bodo Nemci izdržali še nekako leto dni. Zato imam čas, da pridem.“

Ceprav se general Mihajlović ni strinjal, da gre s svojo vojsko v Slovenijo, je vendar določil svoje delegate, kateri so nato odšli s Kostićem.

To so bili: general Miodrag Damjanović, bivši šef kabineta generala Nedića in takratni pomočnik generala Mihajlovića; polkovnik Ljuba Jovanović, šef državne šifre, in podpolkovnik Siniša Oćokoljić-Pazarac.

Poleg posebnih pism za Ljotića, Jevdjevića, Djujića, episkopa Nikolaja in škofa Rožmana, je Mihajlović dal Kostiću tudi posebno poslanico za vojne ujetnike v taboriščih. Dal mu je tudi šifro, po kateri naj bo Ljotić v radijski zvezi z vrhovnim poveljstvom. Kot osebno darilo je general Dragoljub Mihajlović poslal Dimitriju Ljotiću svojo četniško kučmo z vsemi emblemi na njej.

27. marca se je delegacija vrnila v Ilirsko Bistrico in je takoj bilo objavljeno, da se od sedaj naprej vse nacionalne sile v Sloveniji imenujejo: „Kraljevska Jugoslovanska Vojska v Domovini“, da je sestavljen „pomemben del štaba vrhovne komande“ te vojske in da je za komandanta postavljen general Miodrag Damjanović, pomočnik generala Mihajlovića.

Od tega trenutka naprej se je pospešilo delo na načrtu kot si ga je zamislil Dimitrij Ljotić. Sodelovali so generali Damjanović, Mušicki, Parac in Andrej ter vojvodi Djujić in Jevdjević.

Vse delo Dimitrija Ljotića v Sloveniji je bilo izpolnjeno z ljubeznijo, žrtvami in toleranco.

Zedinil je dobrovoljce, da so predstavljali močno organsko enoto. Bili so, kar je bil on sam. Potem ko je to dosegel, je začel zedinjevati ostale nacionalistične borbene edinice. Želel je, da bi postali vsi eno, tako dobrovoljci kot četniki, stražarji, slovenski domobranci in člani hrvatske vojske generala Parca. Tako je nastala v Sloveniji močna vojaška sila, ki je bila prežeta z narodnim duhom in osvobodilno mislijo in pripravljena za vojaško akcijo, ki bi morala pripeljati do osvoboditve Jugoslavije.

Vse v Sloveniji zbrane nacionalne čete so bile med seboj povezane in so se vse strinjale z načrtom Dimitrija Ljotića. Toda potrebno je bilo, da pride tja tudi general Mihajlović s svojimi četami. Končno se je le odločil, da se napoti iz Bosne v Slovenijo. Priti bi moral v prostor okrog Novega mesta. Tega pa takrat v Sloveniji niso vedeli, tako da so bile takrat zbrane v Sloveniji in pripravljene za akcijo naslednje vojaške enote: Slovenski domobranci, Slovenski četniki, Srbski dobrovoljci, Dinarska četniška divizija, Jevdjevićev korpus in hrvatska skupina.

V trenutku, ko bi Slovenski narodni odbor objavil svoj proglas o svobodni Sloveniji kot delu Kraljevine Jugoslavije, bi vse te formacije sestavljale Jugoslovansko nacionalno vojsko, katere poveljnik bi postal general Andrej (Ivan Prezelj). Njegov načelnik štaba bi moral postati general Miodrag Damjanović, ostali poveljniki bi pa bili: poveljnik srbskega dela general Kosta Mušicki, poveljnik hrvatskega dela general Matija Parac, poveljnik slovenskega dela general Leon Rupnik, poveljnika odsekov pa bi bila vojvodi Momčilo Djujić in Dobroslav Jevdjević.

Bela Krajina je bila že ves čas protikomunistične borbe v Sloveniji bolna točka. Za uspešno izpeljavo omenjenega načrta je bilo potrebno očistiti to ozemlje. S tem namenom se je začela nekako sredi aprila skupna akcija srbskih dobrovoljcev in Jevdjevičevih četnikov. Ta akcija je tudi imela namen pomagati četnikom Pavla Djurišića (niso še vedeli za pokol na Lijevčem polju).

Te akcije bi se predvidoma morale vršiti na suhem, brezvodnem gorskem terenu. Ni bilo niti dovolj opreme niti živine, da bi se primerno pripravili za to. Sredi priprav je prišlo povelje za premik.

10. aprila so se trije polki srbskih dobrovoljcev premaknili iz svojih garnizonov. Prva naloga je bila pregled terena v coni: desno Klana — Cero-vo — Osilnica, a levo Mašun — Prezid — Draga. Prvi dan ni bilo nobenih težav, ker so se premiki vršili po poznanem ozemlju. Že naslednjega dne sta 3. in 4. polk naletela na take težave, ki bi jim skoro onemogočile vsak premik. Nahajala sta se na področju Snežnika (1.800 m) ter sta se premikala po gosto zaraščenih gozdovih v višini 1.200 do 1.400 metrov. Tukaj jih je čakalo prvo presenečenje: globok sneg in nepregleden pragozd. Številne in dobre italijanske strateške ceste, ki so vodile proti bivši državni meji, so bile na mnogih in to najtežjih mestih razdrte ali pa pregrajene z dolgimi vrstami podrtih dreves. Premikanje tam je bilo že za človeka samega težavno, a o topovih in komori ni moglo biti niti govora. Zato je bilo treba poslati topove in komoro nazaj, da bi preko Bistrice in Knežaka prišli v Prezid.

Oficirji so o težkočah po gorskem, gozdnatem, zavitem in brezvodnem terenu sicer teoretično nekaj vedeli. Tudi tukaj se je izkazalo, da je teorija eno, praksa pa nekaj drugega. Potrebno je to doživeti in čutiti moč in nprav gora in s tem pridobiti skušnje o tem.

Tri dni in dve noči sta se tretji in četrti polk prebijala in s skrajnimi naporii obvladala vse težkoče. Bili so trenutki, ko so vsi, tako častniki kot vojaki, morali raztovoriti tovarno živino in prenašati tovor ter vlačiti živino po globokem snegu. Razen nekaj krdel jelenov niso srečali žive duše. Znamenja po križiščih so bila uničena, karaule in cela naselja požgana. V porušenihi hišah pa ničesar, razen nekaj razpadajočih trupel. Ti kraji so že dolgo bili v rokah partizanov. Vkljub skrajnim naporom, spanju v snegu in brez hrane, so se vojaki hitro znašli na opisanem terenu. Tovorni konji so padali — nekaj so jih tudi pojedli — a vojaki so napor zdržali.

Drugi dobrovoljski polk se je v tem času premikal v smeri Mašun — Prezid in je samo deloma naletel na snežne zamete ter se je tako mogel premikati po izdelanem načrtu in je izpolnil določene dnevne cilje. Prvič je prišel v stik s partizani pri Babnem polju dne 11. aprila. Še istega dne so tudi napadli in zavzeli Prezid.

Ko sta 3. in 4. polk 13. aprila pozno popoldne prišla v Prezid, je 2.

polk že bil v borbi za Čabar in ga je istega dne tudi zavzel. V Prezidu sta bili tudi dve brigadi grupe vojvode Jevdjevića, ki sta imeli obe skupaj okrog 700 mož pod poveljstvom stotnika Dušana Djakovića in sta z dobrovoljci v tej akciji sodelovali.

14. aprila je 2. polk zasedel položaje na črti Trava — Draga, 4. polk na črti Žaga — Čabar, 3. polk pa je po načrtu 15. aprila zavzel položaje Cerovo — Plešće. Pomembnih borb pred fronto vseh treh polkov ni bilo. Vse se je končalo s krajšim puškarjenjem in z umikom slabših partizanskih edinic. Pri tem je bilo zaplenjenega ogromno plena. Razen nekoliko razmnoževalcev, pisalnih strojev in mnogo pisarniških potrebščin ter opreme in čevljev, je bilo tudi 900 ustrojenih koč, en lahek tank tipa „Fiat“ ter moderno opremljena, v gozdu skrita tiskarna. Tam je bilo ogromno tiskarskega materiala in Titovega denarja, ki so ga pač tam tiskali. Drugi polk je vse to uničil in požgal.

14. aprila so polki prvič dobili zvezo med seboj in vsi trije skupaj zvezo z operativnim štabom. Zveza je že vedno bila bolna točka in je morda tudi v tej akciji odigrala usodno vlogo. Dokler se polki tega dne niso poravnali na po načrtu določeni liniji, niso imeli možnosti, da se med seboj obveščajo. Dokler jih pa ni z motociklom poiskal stotnik iz štaba grupe, v polkih niso vedeli, kje je štab.

Zakaj je bilo tako? Po povelju je bila radio-zveza med polki samo preko štaba grupe. Z ozirom na teren in pa razlog, da je bila razdalja med štabom in polki vsak dan večja, oddajniki po polkih niso dosegali štaba, ker so bili preslabi. Tako ni bilo zveze niti med polki, niti s štabom, niti s korpusom. Šele v trenutku, ko so se polki med seboj povezali s kurirji, so si določili pozivne znake in se dogovorili za čas in valovne dolžine.

Po pregledovanju terena in skrajšanju bojne črte 14. in 15. aprila se je dobrovoljska bojna skupina premaknila na jugo-vzhodno mejo Slovenije. Na tej poti jih je zopet presenetila narava: strm, brez poti in brez vode, a zaraščen Goteniški Snežnik (1.300 m). 16. aprila je bila ta nova naloga izvršena. Zavarovan je bil prehod iz Bele krajine v Ljubljansko kotlino.

V dneh med 17. in 20. aprilom je bilo pregledovanje terena ter stiki z manjšimi partizanskimi enotami. V zraku so stalno krožila partizanska letala, ki so 20. aprila okrog poldne bombardirala štab 3. polka v vasi Avbelji. Bilo je med oficirji, podoficirji in vojaki sedem mrtvih in osem hudo ranjenih. Pri bombardiranju so sodelovala štiri letala tipa „Savoia“.

Te dni je bilo tudi objavljeno v dnevnem povelju komandanta skupine, kako se prebija skupina četnikov Pavla Djurišića. Do najmlajšega vojaka so šepetaje govorili o legendarnem junaku Pavlu, o črnogorskih četnikih, o vladiki z duhovništvom, saj prihaja 12.000 borcev in srbskih beguncev. V kratkem jim bodo šli naproti še naprej od tu.

To je bil drugi razlog, zakaj so se polki tako oddaljili od svojih oporišč. Že vso zimo je prevladovalo pri dobrovoljcih razpoloženje, da gredo nasproti

Pavlu, da pomagajo njegovim črnogorskim četnikom, prav tako kot so to storili s četniki vojvode Djujića in njegovimi hrabrimi Dinarci.

Toda te dni se je položaj hitro in nepričakovano spremenil. Partizani so vdrl v Senj, nato v Novi in v Bakar ter že imeli možnost, da prebijajo fronto. Na ta način so tudi Pavlu Djuričiću zmešali načrt, da je moral spremeniti smer svojega umika v Slovenijo. Partizani so res fronto prebili in si odprli pot proti Reki.

Četrta partizanska armada, ki je bila popolnoma moderno opremljena, je hitro izkoristila to praznino in pohitela proti Reki in Trstu. S tem so bili ogroženi tudi dobrovoljci, pred vsem pa prostor, kjer so bile njihove vojašnice, ker je partizanom bilo lahko priti do poti, ki vodijo v Ilirsko Bistrico, od koder bi se potem kar usuli proti Postojni in v Vipavsko dolino.

Potrebno je torej bilo delovati partizanom v bok in na njihove zveze. Povelje za 21. april se je glasilo: pregledovanje reke Kolpe na odseku Kuzelj — Brod na Kolpi — Fara, a v zori 22. aprila prehod reke v smeri Delnic.

Dobrovoljska bojna skupina je bila dne 21. aprila razpostavljena takole: 2. polk — Borovec — Krempe — Borič — Kapič; 3. polk — Banja Loka — Nova vas — z enim bataljonom pri Avbeljih ter z nalogo, da preišče teren v smeri proti Brodu na Kolpi; 4. polk — Nova vas — Koblarji — kota 714, z nalogo, da preiskuje teren proti Fari in Žagi; četniki (Jevdjevičeve grupe) — pot Štalcerji — Črni potok s patroliranjem proti Rogatem hribu.

Partizani so že tisto noč prekoračili Kolpo s tremi tkzv. „prekomorskimi“ brigadami, ki so bile odlično oborožene s topništvom, minometali in z avtomatskim orožjem. Porazdelili so se tako, da so na široki fronti obvladovali položaje dobrovoljske bojne skupine. Treba je še omeniti, da je ves položaj bil v gozdu, da je bila fronta za tako majhne polke preveč razvlečena in ni bilo preglednosti. Niti čete niso mogle obdržati medsebojne zveze, kako šele bataljoni in polki.

21. aprila so partizani zgodaj zjutraj napadli levo krilo, toda so napad ustavili in šli samo s patrolami proti Rogatem hribu. Na ostalih delih fronte je bilo mirno, tajinstveno mirno, kot mir pred viharjem. Tretja bataljona 3. in 4. polka sta bila že nad Kolpo in njune patrole nad mostom pri Brodu na Kolpi. Po cesti v Plešce in Čabar so hitro vozili partizanski tovornjaki.

Nenadoma in v najkrajši razdalji v samem gozdu srečanje s partizani. Okrog 10. ure se je vnela borba na vsej fronti. Na vseh straneh vre. Topovi, minometali in strojnice bruhaajo svoj ogenj. Partizanska artilerija obstreljuje Nove Lazi in komoro 4. polka. Borba traja 10 ur in je proti večeru ponehala ter okrog osme ure popolnoma prenehala.

Z namenom, da bi bili v boljšem položaju za prenočišče, so komandanti polkov skrajšali fronto. Razgnani in demoralizirani partizani so se umikali proti Kolpi. (Tako eni kot drugi so se komaj ločili) drug od drugega, a nihče ni niti poskušal izrabiti tega položaja.) Vsi trije poveljniki polkov so

bili v zvezi in so se dogovarjali, kaj bodo storili. Niso poznali položaja niti na desni niti na levi a zveze s štabom niso mogli dobiti. Končno so se odločili, da bodo drugi dan, 22. aprila umaknili polke v smeri Grčarice — Rakitnica.

23. aprila so se polki po krajšem in lahkem preganjanju sovražnika vrnili in ponovno zasedli stare položaje.

Že 24. aprila so partizani začeli svoj napad na desnem krilu, ki se je nato prenesel na položaje 3. in 4. polka. Položaje teh dveh polkov so tudi ves čas obdelovali s topništvom.

V noči od 24. na 25. april so partizani izvedli napad na levo krilo in na sredino skupine, toda brez uspeha.

Iz dokumentov in fotografij, ki so jih pobrali padlim in ujetim partizanom, je bilo razvidno, da pripadajo 26. prekomorski diviziji, ki je prišla iz Egipta in Palestine.

25. aprila so partizani nenadoma in izredno močno napadli levo krilo skupine. Bilo je mnogo izgub, zlasti vsled topovskega obstreljevanja. Niti v vasi, niti v komori ni bilo več vozov za prevoz ranjencev. Tega dne je nekdo čisto slučajno med neko radijsko oddajo iz Trsta zvedel za smrtno nesrečo podpolkovnika Dimitrija Ljotića. Vest je strahovito delovala, toda v borbi ni nihče niti malo pokolebal.

Vkljub hudim borbam in skrajnim živčnim in telesnim naporom so dobrovoljci te tri dni uporno vztrajali na položajih zahvaljujoč se ogorčeni borbenosti vojakov. Po ostrini teh borb in po izmeničnih napadih na vsej fronti skupine se more sklepati, da so partizani hoteli za vsako ceno izvršiti prodor v tej smeri iz Bele krajine, ker je to bila pač najkrajša pot na Dolenjsko.

26. aprila zvečer je prišlo povelje, da se drugi dan izvrši premik v smeri Trava — Draga — Hrib. Prav tako je bilo odrejeno, da je treba dobiti zvezo s skupino Vuka Rupnika, ki je pri Starem trgu zapiral in branil vhod v Cerkniško dolino. Tako bi to skupino razbremenili pri njenem delu. Čeprav utrujeni, so vojaki radi šli v to novo nalogo, ker je pač bila v smeri h korpusu, računajoč že z naslednjim poveljem: Planina.

Zopern dež, ki je padal 27. in 28. aprila, ni niti malo oviral niti zmanjševal hitrosti premikanja. Mladost je vse prenašala in obvladovala.

V povelju 28. aprila so bile naloge naslednjega dne: 2. in 3. polk napadeta Prezid in Čabar, udarita partizanom v bok ter ogrožata njihove zveze; 4. polk preiskuje teren na desnem krilu skupine ter išče zvezo z Rupnikom. V noči od 28. na 29. april so partizani obvladali močne položaje pred vasjo Trava. V nedeljo 29. aprila se je med meglo in dežjem zdanilo: vseokrog in vsepovsod nepregleden gozd. Partizani so že zgodaj napadli 2. polk in je ta bil ves dan zaposlen na tem sektorju, ker je bil levi bok, in s tem vse zaledje skupine ogrožen.

3. polk je napadal Prezid, toda brez uspeha. Partizani so sproti s

tovornjaki dovažali sveže čete, streljali iz tankov, protiletalskih topov, minometalcev in strojnic. Razvila se je ogorčena borba. Po cesti Čabar — Stari trg so nemoteno vozili partizanski tovornjaki z vojaštvom, materialom in borbenimi vozili. Pot do Planine, odnosno Postojne, je bila na ta način presekana.

V.

30. aprila se je skupina premaknila k Sodražici in od tam preko Turjaka k Vrhniku.

3. maja, na dan proglasitve svobodne Slovenije v okviru Kraljevine Jugoslavije, je bila skupina na položajih zapadno od Ljubljane. K podpolkovniku Tataloviću, poveljniku skupine, so kar naprej hodili na posvete člani Narodnega odbora Slovenije. Povsod, tako med vojaki skupine, kot pri prebivalcih in domobranci, je bilo opaziti nervozo in podvizanost. Narodni odbor je objavil v slovenskih listih proglas o priključitvi Slovenije Kraljevini Jugoslaviji in je poslal brzojavke kralju Petru II. in ga poklical, naj pride na prestol. V časopisih so tudi bile pozdravne brzojavke Churchill in Trumanu. Poveljstvo nad vsemi nacionalnimi silami, ki so takrat bile na ozemlju Slovenije, je prevzel jugoslovanski polkovnik Krener, katerega je Narodni odbor povišal v čin brigadnega generala.

Tega dne so prišle tudi brzojavke poveljnika Srbskih dobrovoljcev, generala Mušičkega in pa poveljnika J. V. v D., generala Damjanovića, iz katerih je bilo razvidno, da so oni že pri zaveznikih.

V Lugojnem se je tej skupini priključil slovenski notranjski četniški odred in prešel pod njeno poveljstvo.

4. in 5. maja so patrole 2. in 4. polka, ki so bile v stiku s partizani, pregledovale teren v smeri Logatca in Rovt proti Hotedrščici. Nekaj oddelkov je tudi sodelovalo v borbi za obrambo Logatca. Vsa skupina se je 5. maja dopoldan premaknila proti severu. Njena naloga je bila, preprečiti s te strani dostop partizanom v Ljubljano in tako omogočiti umik desettisočnem Slovencem preko Ljubelja v svobodo. Zasedli so položaje na črti Koreno, severno od Horjula proti Ljubljani čez Drenov grič — Lesno brdo in še naprej. Desno od njih so bili domobranci v št. Joštu, a še naprej en Vlasovljev polk.

6. maja je bil prvi dan pravoslavne Velike noči. Bil je lep, sončen, miren dan. Po dopoldanskih obiskih in čestitanjih so popoldan sledili krajši spopadi s partizani. V akcijo so stopili tudi minometalci in strojnice.

Drugi dan Velike noči, na dan proslave Djurdjevdana (Jurjevo), se je pojavila na cesti proti št Vidu partizanska brigada s komoro. Ko so prešli polovico zasede, so protikomunistični borci udarili po njih z vsem razpoložljivim orožjem. Pri partizanih je nastala panika in brezglavo tekanje na vse strani. Sicer pa ni bilo težko, saj so partizani bili v ravnini

in na odprtem prostoru. Svetleči izstrelki so direktno leteli v posamezne skupine. Da bi boljše merili, so vodniki privlekli topove kar v prve linije. Bilo je kakor v gledališču: pogled z galerije na oder. Iz vasi so se slišali stok ranjencev in pa klici: „Bežite! To so Srbijanci!“.

Na ta dan ima mnogo srbskih rodbin svojo krstno slavo. Člani teh rodbin vkljub borbam niso hoteli opustiti starega običaja in so si pripravili žito in slavske sveče. Pod robom, v zaklonih, so plapolali plamenčki in slavljenec je gologlav, a s puško in torbico za naboje čuval svoja slavska znamenja in čakal čestitanje. Stisk roke, objem, žlička žita, dva, trije pritajeni vzdih v upanju, da bo boljše. Nato takoj v teku nazaj na vrh na položaj. Popoldan se je oglasila še partizanska artilerija.

Novi vrhovni poveljnik general Krener je poklical vse tri poveljnike polkov na sestanek v nek vodni mlin pri Polhovem gradu, da bi jih spoznal ter jim dal povelja za nove naloge. Ko so bili polkovni poveljniki na poti na domnjen prostor, je prišel kurir s sporočilom za nje. Vrhovni poveljnik je prosil v imenu Narodnega odbora za Slovenijo, da naj vzdržijo na položajih še 24 ur, dokler ne bodo evakuirani otročiči in bolniki iz Ljubljane. „*To zahtevam od Vas v imenu Kralja in Domovine, slovenski narod tega ne bo pozabil*“ — je končal general Krener.

Dobrovoljska bojna skupina je zato še ves 8. maj ostala na istem položaju.

Noč od 7. na 8. maj je bila posebno težka in kritična, ker so partizani zavzeli položaje na sektorju domobrancev med 3. in 4. polkom dobrovoljcev ter se z njimi pomešali in jim prišli tudi za hrbet. Pred zoro so jih protikomunisti vrgli nazaj in pregnali s položaja. Borbe ves dan niso prenehale, pa tudi obstreljevanje partizanskega topništva ne. Ogrožena sta bila desni bok in pa zaledje proti Polhovemu gradu, ker so domobranci odšli s št. Jošta in tako pustili zaledje popolnoma odprto.

Zvečer 8. maja je bil po povelju spremenjen položaj severno od Polhovega gradu. Zgodaj zjutraj 9. maja se je zopet zgodilo nekaj podobnega kot pred dvema dnevi. Na cesti pred polhovim gradcem so se pojavili partizani in so prepevajoč korakali v to lepo slovensko mesto. Tudi ti niso pričakovali vročega pozdrava s topovi in minometalci. Med partizani je nastala zmeda in jih je mnogo padlo.

Takrat so bili dobrovoljci tam že čisto sami in niso poznali položaja. Domobranci, ki so bili raztreseni po vseh krajih, niso mogli — razen nekaj bataljonov — nuditi resnejšega odpora. Opoldan je prišlo povelje za takojšen in hiter umik proti Škofji Loki. Med tem ko so partizani že slavnostno vkorakali v Medvode, je ta protikomunistična bojna skupina vlačila z rokami topove skozi sotesko k Sori, samo 4 kilometre proč. Bila je to ena od redkih skupin, ki se je kompaktno in vojaško umikala. Utrujeni in lačni vojaki so dostojanstveno korakali skozi Kranj in Tržič, mimo odprtih in zapuščenih skladišč. Niso jemali hrane, pač pa so vse do Drave prinesli nove brzostrelke ali pa strojnice, ki so jih pobrali v obcestnih jarkih. V dalja-

vi so se bleščale Karavanke, še pobeljene s snegom, ko so srbski dobrovoljci, zadnji branilci Ljubljane, 11. maja 1945 leta preko njih prešli k zaveznikom sanjajoč o novi borbi, ki jih čaka.

S solzami v očeh so 12. maja predajali ob prehodu preko Drave svoje svetlo in častno orožje. Tudi oni so odšli v Vetrinjsko taborišče. Vzeli so jim orožje, toda niso ostali razoroženi, kajti srce, ono čisto, rodoljubno srce ni razoroženo in še bije poslednji boj.

VI.

Ker je iz dosedaj popisane delovanja razvidno, da se je načrt Dimitrija Ljotića za obrambo Slovenije le deloma in nepopolno izpeljal je potrebno to pojasniti.

V svojem delu je general Miodrag Damjanović pokazal neskrito ambicijo, da on prevzame vrhovno poveljstvo (to mesto je bilo določeno generalu Andreju) in je tako pokvaril ves načrt. 10. aprila se je Dimitrij Ljotić pritožil generalu Draži Mihajloviću o takem zadržanju generala Damjanovića. Z depešo št. 21 — 025/21 z dne 21. aprila 1945. leta je general Draža Mihajlović izrekel ukor generalu Damjanoviću in prosil Ljotića, naj vsekakor obdrži slogo in enotnost. Ljotiću je to uspelo, ker so ga v Sloveniji vsi nacionalisti spoštovali.

23. aprila se je Dimitrij Ljotić smrtno ponesrečil na vožnji v štab vojvode Djujića, kjer se je hotel posloviti od episkopa Nikolaja, ki je odhajal.*

Takoj po nesreči je general Damjanović postavil samega sebe za vrhovnega poveljnika. To dejstvo je mnogo doprineslo, da v odločilnem trenutku in v glavni bitki s komunisti ni bilo nujne vojaške enotnosti.

Četudi se je na ta način pokvaril pripravljen vojaški načrt, je na političnem polju delo D. Ljotića obrodilo boljše sadove. Vodilni slovenski javni in kulturni delavci, predstavniki Slovenske ljudske stranke, liberalne stranke ter še nekaterih drugih skupin, kakor tudi duhovništvo s škofom dr. G. Rožmanom na čelu se je z njim strinjalo in je prišlo do ustanovitve Narodnega odbora za Slovenijo, ki je po Ljotićevem načrtu tudi proglasil v danem trenutku Narodno državo Slovenijo kot sestavni del svobodne in demokratsko urejene Jugoslavije. Dr. Jože Basaj je s svojimi sodelavci opravil izredno zgodovinsko delo, ki žal ni uspelo samo zato, ker v odločilnem trenutku ni bilo za Narodnim odborom močne narodne vojske, kakor si je to D. Ljotić zamislil.

* Tega dne proti večeru sem bil priča razgovora med dvema dobrovoljskima častnikoma, katerih eden je bil šofer avtomobila, s katerim so potovali, drugi je bil iz posadke v Sv. Petru. Spominjam se, da je drugi prve mu rekel: „Da sem jaz na Ljotićevem mestu, se ne bi nikdar s Teboj vozil, ker se ti vedno kaj zgodi!“. Ne vem, ali je bilo to v šali, ali ne. Imel sem vtis, da je mož mislil resno. (Op. p.)

Kot je že popreje omenjeno, so srbski dobrovoljci 12. maja prišli da angleških čet, ki so jih razorožile in poslale v Vetrinj. 24. in 25. maja so jih skupaj s Slovenskimi domobranci vrnili Titu. Titovi partizani-komunisti so jih vse pobili brez zasliševanja in brez sodbe.

Skupno so se borili proti komunistom in skupaj so tudi umrli za večne ideale: *Bog — Narod — Domovina*.

IZ DRUŠTEV

Delegati krajevnih Društev SPB TABOR, zbrani na 19. občnem zboru v Genevi, Ohio, dne 30. avgusta 1975 sprejemamo sledečo:

RESOLUCIJO

Ob vstopu v četrto desetletje po Vetrinjski tragediji, obljubljam da bomo:

1. Nadaljevali s prizadevanji da slovenska in svetovna javnost izve popolno resnico o zločinu, ki ga je leta 1945 zagrešila Komunistična Partija nad našim narodom.
2. Nadaljevati z zbiranjem zgodovinskih podatkov o komunistični revoluciji v Sloveniji.
3. Nadaljevali moralno in materialno pomoč svojim ostarelim in obolelim soborcem.
4. Z vso odločnostjo in brez vsakega obotavljanja odgovorili na vse napade in intrige, ki bi bile v bodoče naperjene proti naši organizaciji s katerekoli strani.

Za uresničitev teh ciljev je potrebna medsebojna povezanost, ljubezen in sodelovanje ter iskrena privrženost idealom, ki si jih je naša organizacija začrtala ob svoji ustanovitvi.

V imenu društev, ki jih zastopamo na tem zborovanju, obljubljam da bomo v tem smislu delovali tudi v bodočnosti, kar nam Bog pomaga.

Občni zbor ZDSPB TABOR

19. redni letni občni zbor ZDSPB Tabor:

se je vršil 30. avgusta 1975 na Slovenski pristavi v Genevi — Ohio — USA iz katerega objavljamo le najvažnejše točke in poročila.

Žalostna vest:

Predsednik France Grum je kot prvo točko programa povedal žalostno novico, da je v Buenos Airesu umrl 14. avgusta 1975 vsem in vsakomur najbolj znani *domobranski častnik in junak g. Vule Rupnik*; v spomin mu je posvetil kratek govor in enominutni molk. Nato je prebral sožalna pisma: ge. Zini Rupnik, vdovi po pokojniku, ge. Olgi Rupnik, vdovi po gen. Rupniku in g. Evgenu Rupniku, bratu pokojnika. Vsi udeleženci so pisma podpisali.

Predsednikovo poročilo:

Dragi prijatelji:

Pozdravljeni v tem tridesetem letu Vetrinjske tragedije. Izkoriščam to priliko, da se dotaknem dveh stvari, ki sta po mojem mnenju važni za našo organizacijo.

Upam trditi, da je ZDSPB — Tabor najidealnejša in najmočnejša slovenska organizacija v zdomstvu. Zgrajena je na idealih in idejah naših najboljših — tistih, ki so pred 30. leti darovali svoja življenja na oltar domovine. Da je temu tako in da so temelji pravilni, je potrjeno s tem, da je organizacija vzdržala in se razvijala vkljub napadom onih, ki bi radi v kali zadušili vsako idejo, ki izvira iz domobranstva M. Taborjani smo ponosni, da smo bili domobranci, ponosni smo, da smo bili del borbe, v kateri je na tisoče junakov padlo, ki je samo naša in ne privesek te ali one skupine. Ne lastimo si monopola v borbi za slovensko stvar. Nikakor ne; lastimo pa si pravico po svoji lastni organizaciji in ohranjanju idealov naših padlih soborcev — junakov. Tega nam nihče odrekati ne more in ne sme. Kdorkoli nas bo zaradi tega črnil ali celo napadal, povemo da smo bili in bomo ostali zvesti ideji slovenskega domobranstva brez razlike, če je komu to prav ali narobe. Nikogar ne odbijamo; nasprotno vabimo vse dobromislečce, zlasti slovensko svobodno mladino v svojo sredo, vabimo jih, da bomo v stanju njim zapustiti upravljanje zapuščine slovenskih junakov.

Druga stvar, katere bi se rad dotaknil, je pa razkroj, ki se je prav v tem 30. letu po Vetrinju začel razvijati doma. Prve razpoke v zgradbi komunističnih laži so se že pokazale. Te razpoke se bodo s časom povečale in poglobile. Naša sveta dolžnost je, prizadevati si, da svetovna javnost zve za vso resnico o pokolu in pokopu slovenskega domobranstva. V angleških in ameriških revijah prihajajo na dan dokumenti, ki vsebujejo dragocene podatke o vzrokih in ozadju Vetrinjske tragedije. Po teh moramo seči pri odkrivanju resnice in zavračanju komunističnih laži.

Bratje, soborci, nastopili smo novo fazo našega delovanja. Odločno in

brez obotavljanja pojdimo na delo v borbi proti komunizmu. Mi smo dolžni oprati pljunke, ki jih je komunistična partija izpljunila na našo organizacijo in temelje, na katerih je zgrajena. Bratje, v bodoče vedno udarjajmo skupaj; duhovno močni in prerojeni stopamo odločno in dosledno za cilji, katere smo si začrtali pred 30. leti. Naš boj ne bo končan, dokler ne bo priznan zločin genocida in dokler domovina ni svobodna.

Bog — Narod — Domovina

Situacijsko poročilo

S tem občnim zborom stopamo v četrto desetletje po Vetrinju. Naši sinovi so medtem dozoreli v može in v tem dejstvu je morda jedro našega današnjega položaja. Organizacija stoji na pragu odločitev, ki jih bo morala rešiti ali pa prepustiti času v rešitev.

Zadnje desetletje ni bilo lahko v življenju naše organizacije. Nanjo se je valil napad za napadom z vseh mogočih strani. Dejstvo, da je vzdržala, pa kaže, da so ji bili postavljeni pravilni temelji. Noben zunanji pritisk ji ne more do živega, edina nevarnost ji more groziti iz njenih lastnih vrst, če se vanje zaleže malodušnost ali nejasnost pogledov.

Za 30-letnico Vetrinja smo bili deležni enega najbolj prefinjenih napadov. Žalostno, toda resnično je dejstvo, da je do tega prišlo v času, ko bi moral biti spomin na naše padle vsem Slovencem prvenstveno in izključno v mislih.

V prihodnosti bo organizacija taka, kakršno bomo sami hoteli. Na Pristavi smo dokazali, da nas od naših ciljev ne bo odvrnil noben zahrbtnen manever, clevelandska javnost pa nam je pokazala s svojo udeležbo, da ji je spomin na naše soborce še vedno važnejši kot vsi strankarski interesi.

Na današnjem občnem zboru je zato važno samo eno: Uspehi v preteklosti nam lahko služijo tudi kot kažipot v bodočnost. Zavedati se moramo, da se bodo naše vrste iz dneva v dan redčile, ker ni nihče nesmrten, organizacija pa lahko živi še dolga leta samo, če bodo njeni člani odločni, vztrajni in brezkompromisni borci in ne šleve, ki jih plašijo prikazni iz preteklosti ali demagogi iz sedanjosti.

Usoda je hotela, da se je ob 30-letnici Vetrinja odkrnil prvi kamen v zgradbi laži, ki jo je komunistična partija zgradila nad grobovi naših soborcev. Kako izkoristiti ta razvoj v največji možni meri, mora biti glavna naloga bodočega vodstva organizacije, pa tudi vsakega posameznega člana. Preteklost lahko odpustimo, pozabiti pa je ne smemo; dokler našim mrtvim soborcem ne bo vrnjena čast in dokler današnji oblastniki v Sloveniji ne priznajo svojega zločina, toliko časa naše delo ni končano.

V bodoči poslovni dobi bo delo več ali manj razdeljeno na isti način kot v preteklosti. Cleveland in Toronto bosta nosila glavno finančno breme, Buenos Aires pa kljub vsem težavam delo z glasilom. Nadaljevati je treba z zbiranjem dokumentov in podatkov za Matico mrtvih ter vzdrževati kolikor toliko zadovoljiv program za socialno pomoč potrebnim soborcem.

Dela ne manjka; delež posameznika pa mora biti povečan.

(v dolarjih)

1. Glavna blagajna	1.781,37
2. Tiskovni sklad	253,40
3. Socialni sklad	2.483,18

V poslovni dobi 1974/75 se je iz socialnega sklada razdelilo 1.713,40 dolarjev.

Poročilo Tiskovno-zgodovinskega referata

Iz Milwaukee so prišli na proslavo in se slikali pri kozolcu na Slovenski pristavi, kjer se je 15. junija 1975 vršila proslava 30-letnice Vetrinja.

Plod najnovejših prizadevanj je „Dopolnilo“ Bele knjige, ki je izšlo za 30. letnico Vetrinja. Vsi ti podatki bodo zdaj vnešeni tudi v osrednjo kartoteko obenem s popravki Bele knjige. Vsi dokumenti, ki se nanašajo na te podatke (originalni sezname itd.) bodo priloženi kartoteki, tako da bodo vsi ti dokazi ohranjeni za bodočnost.

Delo pa seveda še vedno ni končano. Zato naj vsakdo skrbno pregleda Dopolnilo in sporoči vse podatke, ki jih doslej še ni dostavil. Znova in znova se zgodi, da je v glasilu omenjeno ime padlega soborca, ki pa ga nihče ni prijavil za Matico mrtvih. Ne zanašajte se na to, da ga bo že nekdo drug prijavil. Pošljite vsa imena in s kontrolo kartoteke bomo ugotovili, ali je že prijavljen ali ni.

Zgodovinski odsek nima v načrtu še kakega novega Dopolnila, razen, če bi bili odkriti originalni taboriščni sezname. Vsi novi podatki pa bodo od časa do časa objavljeni v glasilu Tabor.

Na ostalem članstvu pa je zdaj, da poskrbi, da bo Dopolnilo našlo pot v vse slovenske domove v zdomstvu in v domovini, s čemer bo zagotovljeno, da zločin nad Slovenskim Domobranstvom ne bo zbrisan z obličja zemlje.

Z novo službeno dobo pa se bo pričela tudi nova faza delovanja Zgodovinskega referata in to v zvezi z dokumenti, ki zdaj prihajajo na dan v angleških in ameriških arhivih in vsebujejo dragocene podatke o ozadju in vzrokih Vetrinjske tragedije. Zgodovinski referat bo o tem novem delu sprti poročal Glavnemu odboru in vsemu članstvu.

PRIPOROČAMO

V preteklem letu smo prejeli več publikacij, o katerih iz tehničnih razlogov, ki so bili močnejši kot naša najboljša volja, nismo mogli poročati tako obširno, kot je to bila vedno naša navada in želja. Zato spodaj navedene knjige in revije našim bralcem na splošno priporočamo v nakup in branje, založnice pa prosimo, da nam balgohotno odpustijo ta naš nehoteni pomanjkljaj.

MEDDOBJE, Splošnokulturna revija, Leto XIV/1974. — Izdaja Slovenska Kulturna Akcija, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. Urednik Francé Papež; zunanja oprema Francé Papež; diagramacije arh. Marjan Eiletz.

Št. 3:

Proza in poezija: — Francé Papež: Ellos. — Vinko Beličič: Drobna proza (Sneg, Suplentov „negativo“, Na balkonu). — Branko Rebožov: Žalovanje. — Karel Rakovec: Soneta o vonju. — Lev Detela: Visoka politika, Kralj iz senc. — Vladimir Kos: Tri kantate za veliki teden.

Dramatika: — T. S. Eliot: Koktajl (2. dejanje v prevodu Franceta Papeža).

Eseji: — Alfonz Čuk: O človeški napadalnosti.

Prevodi: — Luis De Camoes — Tine Debeljak: Luzitanci (Uvod.).

Obletnice: — France Papež: še en prispevek v spomin na Tomaža Akvinskega in tomizem.

Umetniška priloga: — Iz razstave ob 20-letnici Slovenske Kulturne Akcije (Slikarja Milan Volovšek in Metka Žirovnik).

Št. 4:

Proza in poezija: — Francé Papež: Hay un año, Fantje. — Vladimir Kos: Vek brez ladij, Nekega majskega jutra Tokijske reke, „O“. — Vinko Beličič: Drobna proza (Jeromen, Ventilator, Tridesetletnica). — Franc Jeza: Prevrat.

Dramatika: — T. S. Eliot: Koktajl (3. dejanje v prevodu Franceta Papeža).

Eseji: — Vladimir Kos: Hranite mi na večer drag spomin. Franc Jeza: Nov pogled na slovensko zgodovino, Imena na —mir.

Prevodi: — Friedrich Schiller — Tine Debeljak: Hvalospev radosti.

Kronika: — Kulturni večeri in prireditve Slovenske Kulturne Akcije v Buenos Airesu in Mendози v letih 1973 in 1974.

Umetniška priloga: — Iz razstave slikarke *Bare Remec*.

VLADIMIR KOZINA: SLOVENIJA V PLAMENIH.

Založba Sij v Buenos Airesu 1975 (Zrenja in uvidi IV), str. 199 s številnimi reprodukcijami. — Dokumentirani spis o mučeništvu pisateljeve družine med komunistično revolucijo, izdan za 30-letnico Vetrinjske žalogre. — Knjigo je mogoče naročiti v Slovenski hiši, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. — Cena v Argentini 50.— pesov, za inozemstvo 5.— dol.

Marijan Marolt: JOŽE PETKOVŠEK

Izdala Slovenska Kulturna Akcija, Buenos Aires, 1975, str. 304 s številnimi reprodukcijami.

Življenjepisna povest s študijo dr. Rajka Ložarja o slikarju Jožetu Petkovšku in pisatelju Marijanu Maroltu kot umetnostnem zgodovinarju, pa s študijo dr. Tineta Debeljaka o Marijanu Maroltu — kulturnem delavcu v zdomstvu. — Uredil dr. Tine Debeljak, ovitek oskrbel Andrej Makek.

Francé Kunstelj: BUTARA

Izdala Slovenska Kulturna Akcija, Buenos Aires, 1975, str. 264.

23 črtic in novel, zbranih v spomin 30-letnice pisateljeve mučeniške smrti kot domobranskega kurata v Teharjih. Uredil in študijo o pisatelju je napisal dr. Tine Debeljak, uvodno besedo pa Karel Mauser. Ovitek Ivan Bukovec. — K tisku knjige je prispeval domobranec v Argentini v počastitev spomina svojega kurata.

Aleksander Solženicin: ODPRTO PISMO VODITELJEM SOVJETSKE ZVEZE

Natisnila Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Slovito odprto pismo iz septembra 1973 o problemih sovjetske sedanjosti s projekcijo v bodočnost, ki mu je dodan še piščev poziv „Ne živimo po laži!“ iz februarja 1974.

Jan Kozak: WITHOUT A SHOT BEING FIRED. (Brez strela.)

Izdal Independent Information Centre, 4 Holland Rd., London W14 8AZ, leto 1975.

Študija člana sekretarijata komunistične partije češkoslovaške o vlogi parlamenta in sindikatov za zmago komunistične revolucije, ki bi jo moral pozorno prebrati vsakdo, da bi razumel dogodke v vrsti še svobodnih dežel, katerih se svetovni komunizem polašča — brez strela. — Predgovor napisal poznani angleški publicist Robert Moss, uvod pa Lord Morrison of Lambeth, C. H.

NAŠI 50-LETNIKI

Težko je pisati slovo mrtvemu človeku. Mnogo lažje je pisati vzpodbudne besede in čestitke živemu prijatelju ali prijateljem. Ako pa stojimo pred dilemo, kaj naj napišemo človeku ali ljudem, ki so vstali iz grobov, pa pero zaostane; možgani ne delujejo po običajnem tempu. Zdi se mi, kot da človek gleda na televizijski program, kjer na aparatu utripa srce človeka na operacijski mizi, ko mu zdravniki skušajo pognati obstalo srce v življenje...

Tako nekako se mi zdi, da smo se počutili vsi, ki smo bili navzoči na „sužprise party“ v Lobetovi dvorani na Slovenski pristavi pri Clevelandu.

V soboto 11. oktobra 1975 je bila poroka v znani družini g. ga. Ivan Hočevanje, kjer smo se srečali s številnimi starimi in novimi znanci. Hočevanje so namreč poznani domobranci ljudje. Požrtvovalnost gospe Anice (rojene Oman) ne pozna meje, kadar gre za našo stvar. In kadar v globino spoznate „sanjavega“ Dolenca in njegovo požrtvovalno ženo iz bližine Ljubljane, ste odkrili pravo dušo originalnega slovenstva, kjer ni pobarvanih kulis, za katerimi naj bi se skrivala realnost.

Kljub vsemu delu in skrbi, ki ga vsaka svatba prinaša, je gospa Anica prišla na misel, da bi Milanu Zajcu s svojimi sodelavci in prijatelji pripravili presenečenje za njegovo 50-letnico.

Milan nima družine. Njegova „žena“ je ZDSPB — Tabor in „družina“ vsi domobranci, četniki in protikomunisti. Za njega je povsem naravno, da tem posveča ves svoj prosti čas.

Da pa bo presenečenje popolno, je priprava morala biti tajna, omejena na ožjo družbo prijateljev. Načrt je povsem uspel. Ko je bil Milan poklican v dvorano, kjer ga je pozdravila pesem: „Happy birthday“ in „Kol'kor kapljice tol'ko let,“ se mi zdi, da presenečenje ni moglo biti dosti manjše kot tedaj — pred 30 leti, ko je živ prišel iz množičnega groba.

Nato je g. dr. Mate Resman imel lep govor. Z lepimi besedami se je spomnil slavljenca; iz govora pa je bilo razvidno, da je čutil isto kot smo vsi drugi in kar je zapisano v prvem odstavku. Nato je g. Milan Dolinar povedal, da je teden prej praznoval svojo 50-letnico tudi g. France Dejak, ki je tudi ušel iz množičnega groba. Žal se g. France Kozina, tretji domobranec, ki je ušel iz množičnega groba v Kočevskem Rogu, ni mogel udeležiti, ker je imel druge obveznosti, pač pa je poslal pismene čestitke. France Kozina je praznoval svojo 50-letnico pred tremi leti. G. Dolinar je tudi povedal, da ga je telefonično klical iz Kanade predsednik ZDSPB—Tabor g.

Ivan Palčič, da izroči čestitke glavnega odbora. Žal se sam osebno ni mogel udeležiti.

Ko smo čestitali obema slavljenčema, so besede zaostale v grla. Pa nič zato, saj smo vsi čutili in mislili isto. Človek se zgrozi, ko izve, da je rekel neki „častiti gospod“ ženam domobrancev: — „Ko bi pobili še te, ki so ušli iz grobov, potem pa bi bil danes mir!“... To ni samo gnila mentaliteta človeka, ki misli, da bi se njegovo osebno maslo očistilo s krvjo nedolžnih belih ovac in koštrunov, je še mnogo več! Kdor misli, da si bo opral svojo „čast“ z darovanjem krvi nedolžnih, po kateri danes pljuje, se bridko moti. Stari bogovi in lončeni maliki so se razbili; treba je samo zgodovinarjev, da bodo oprali čast tisočev in blato zmetali tja, kamor spada. In tedaj: „Kdor je na strehi, naj ne hodi doli...“

Z Milanom Zajcem sva se prvič srečala v poslopju stare gimnazije v po partizanih obkoljenem Novem mestu v novembru 1943, torej pred 32. leti. Kot mladi domobranski „regruti“ prostovoljci smo tam zategovali pas, kopali bunkerje za domobrance na položajih in opazovali, od kod so „rdeči“ s topovi obstreljevali mesto. Na kako nevarnost še pomislili nismo, saj je bilo Novo mesto tedaj pod poveljstvom sedaj že pokojnega g. Vuka Rupnika, kar je psihološko pomenilo — nepremagljivo!

Iz naše sobe (Trebanjska skupina), v kateri nas je stanovalo od 60—70 fantov, sva ostala živa — sama! Pozneje v Ljubljani sva bila nekaj časa v isti četi, dokler ni Milan odšel 11. januarja 1944 v „prekomando“ na oklopni vlak na Rakek.

V 5. šolski četi na letališču sem v prvih mesecih leta 1944 spoznal Franceta Kozino, tipičnega ribničana. Tudi on se je naveličal vežbanja in ob prvi priliki je odšel v „prekomando“ na oklopni vlak na Grosuplje. Franceta Dejaka sem spoznal šele v Ameriki.

Tako so slovenski „Lazarji“ stari znanci. Vsako leto jih vidimo na čelu spreveda z vencem položenim pred spominsko kapelico na Orlovem vrhu na Slovenski pristavi. Oni so simbol nam, ki še nismo in ne bomo kleknili na kolena pred zločinci za skledo „rdeče leče“, in trn v peti tistim, ki so svojo črno dušo prodali rdečemu hudiču, ki jim bo za njihovo ceno pripravljen celo pustiti uživati pokoj s kapitalističnimi pokojninskimi dolarji v komunistični „svobodi.“ Še prej pa jim bo dopustil, da bodo lahko PLESALI NA IZSELJENIŠKIH PIKNIKIH V ŠKOFJI LOKI ALI V KOČEVJU, NA GROBOVIH SVOJIH SOBORCEV IN UČENCEV, V KATERIH BI MORALI BITI ONI SAMI! In kje je značajnost teh ljudi? Značajnost je samo še za kaline?!

Našim slavljenčema ob 50-letnici naj bodo te skromne besede za iskrene čestitke. Ni to običajna suhoparna statistika od rojstnih podatkov dalje. Je samo nekaj preprostih besed, ki niso po šolsko „sfrizirane,“ zato pa povsem resnične.

Ob 30. obletnici Vetrinja in ob 30. obletnici, ko so prišli iz grobov

naši slavljenici kot žive priče velezločina nad narodom; upamo da bo čez naslednjih 30 let vstala iz grobov še vsa resnica, katero so začeli zasipati še duševno bolni značaji v emigraciji...

Še na mnoga leta!

Domobranec

V Argentini so se srečali z Abrahamom sledeči naši najmlajši soboreci:

France Avguštin — 4. decembra lanskega leta,

Marinčič Janez — 1. januarja letos,

Srečko Šivic — 13. januarja in

Bogdan Kosančič — 7. februarja.

Vsem želimo še mnogo, mnogo srečnih in zadovoljnih let. — Isto želimo vsem onim, katerim rojstni podatki niso vnešeni v naše sezname, in jih radi tega ne moremo naštetih poimensko.

N A R O Č N I N A

„Tabora“ za leto 1976

Vsled splošne inflacije v l. 1975 v Argentini so se zvišali tudi vsi stroški: tiskarna, poštnina itd.; zato se naročnina Tabora za Argentino in južno Ameriko zviša od 60 na 250 novih pesov za l. 1976. Ker je inflacija in dviganje cen še vedno na dnevnem redu Vas prosimo, da darujete v tiskovni sklad glasila Tabor.

Naročnina za ostale države je ostala neizpremenjena, t. j. z navadno pošto je 5 dolarjev a z zračno 10 dolarjev. Ker je bila vsa odprema Tabora v USA in Kanado že lansko leto (skupinam) po zračni pošti, je radi tega v USA in Kanadi naročnina 7 (6) dolarjev.

Uprava glasila Tabor
Argentina

Preko mučeništva so naši domobranci šli v slavo naše zgodovine!
— Naša hvaležnost je naša zaveza, da bomo po njihovem zgledu združili vse narodne sile v kremenito enotnost stremljenj za osvoboditev in vedno širšo rast naše blagoslovljene domovine.

BOG — NAROD — DOMOVINA!

Pojmi pa taki...!

V buenosaireškem angleškem dnevniku „Buenos Aires Herald“ z dne 6. 11. 1975 smo pod zaglavjem „Your View“ (Vaš pogled) naleteli na sledeče v brezhibni angleščini pisano pismo uredniku, ki ga je podpisal Kranjski Janez (tako!), in ga temu našemu rojaku v priznanje, vsem pa v vzpodbudo in zgled v dobesednem prevodu prinašamo za naše bralce:

Iz na prvi strani (28. oktobra) objavljenega Reuter-UPI-nega dopisa iz Madrida o bolezni generala Francisca Franca sem s presenečenjem zvedel, da je gen. Franco, kakor pravita ti novinarski agenciji, „zadnji preživeli evropski diktator“. — Iz tega lahko lahko izluščim samo dva zaključka: Novinarji, ki so to zapisali, ali dežel za železno zaveso ne štejejo k Evropi, ali pa so idiotski sopotniki mednarodnega komunizma in sami rdečkarji. So ljudje kova jugoslovanskega Tita, sovjetskega Brežnjeva, voditeljev Vzhodne Nemčije, pa Poljske, češkoslovaške, madžarske, Bolgarije ter Albanije in njihovi režimi demokratični?

10-letnica Slovenskega doma v Berazategui

Ob spominu 30-letnice našega zdomstva in pokola slovenske vojske

Kdor obiskuje ob raznih prireditvah in obletnicah slovenske domove v velikem Buenos Airesu je spoznal, da si je tekom let vsak dom ustvaril nekaj svojskega. Razvoj, krajeve možnosti, pa tudi socialna struktura družin, ki spadajo v območje vsakega doma so doprinesle svoje. Izjema ni Slovenski dom v Berazategui. Komaj dvanajstotnica družin, ki živi v tem precej oddaljenem kraju od Buenos Airesa, si je postavila pred desetimi leti svoj dom ob prijetnem senčnatem vrtu. Domačnost je značilnost prireditev v tem domu. Člani doma sodelujejo stoddostno in s pristrnim veseljem sprejmejo vsakega, ki pride ob večjih prireditvah, zlasti ob obletnicah na njihove vedno skrbno pripravljene prireditve. Tako je bilo tudi letos 9. novembra ob deseti obletnici doma, ko se je vsa prireditev izvajala pod geslom: „Za naš dragi dom in rod“. Na veliki pripravljeni steni je bil pod geslom, seznam vseh pobitih bataljonov, povzet iz bele knjige. Zgoraj na desni slika generala Leona Rupnika, v sredi velik domobranski grb v bronu, na desni pa sliki sv. Urha in Gorečega Turjaka. Pod sliko sta

stali zapisani veliki resnici: Sv. Urh — 1. postojanka štajerskega bataljona — bela luč v rdeče sence — straža pred vrati Ljubljane — izropana in oskrunjena cerkev — muzej rdeče laži in maščevanja.

Turjak — naš ponos in bolečina naša — v granit vklesan argument komunistično okupatorskega bratstva, v uničenju slovenskega naroda.

Pod to veliko steno pa je bil slovenski šopek s 30 rdečimi nageljni.

Že dopoldne so se zbrali člani vseh družin tega okraja. Prihitali so pa tudi zastopniki drugih domov, med katerimi je bil najbolj častno zastopan Slomškov dom iz Ramos Mejije, odkoder je prispelo dva polna omnibusa gostov.

Slovesnost je pričela dopoldne, ko je goste in predstavnike organizacij in domov pozdravil Ivan Korošec. Temu sta sledili argentinska in slovenska himna in dviganje zastav. Sveto mašo je daroval delegat slovenskih dušnih pastirjev mons. Anton Orehar ob asistenci rev. Jožeta Guština. Mons. Orehar je v globoko zasnovanem cerkvenem govoru spodbujal k zvestobi Cerkvi in življenju po njenih naukih in da naj ohranjajo iz roda v rod ljubezen do slovenskega naroda.

Nato je bilo skupno kosilo in prijateljski pogovori.

Popoldanski spored

je začel na izvirno pripravljenem prostoru ob pročelju prav za to proslavo postavljene pristne slovenske hiše. Kot prvi je nastopil domači pevski zbor pod vodstvom dirigenta Jožeta Omahna in zapel pesem „Ti domača hiša“. Sledil je govor predsednika doma Jožeta Vidmarja, ki je po uvodnih besedah in zahvali vsem, ki so v takem številu prihitali na slavlje med drugim poudaril:

„Če bomo mi, ki spadamo v starejši rod in ki smo prišli iz naše domovine Slovenije, v vsakdanjem življenju in v naši skupnosti dokazovali z zgledom, da ljubimo naš jezik, našo kulturo in zgodovino, da se nismo potujčili za kos kruha in da smo poleg tega praktični in vzgledni kristjani, potem bo tudi naša mladina poštena in bo cenila vse, kar je slovensko. Če pa bi sejali razdor in malodušje med nami in se oddaljevali od tega, kar je pristno in izključno naše, potem naši mladini ne bodo šle do srca naše zvoneče besede in pridige.

V nadaljnjem govoru je dejal: „Letos obhajamo tudi 30 let našega izseljenstva, 30 let od kar so nam pobili najbolj idealno slovensko vojsko vse naše zgodovine in tisoče drugih poštenih in zavednih Slovencev. Mnogi nam svetujejo, da bi bil čas, da že pozabimo na vse, kar se je zgodilo pred toliko leti. To pa je nemogoče! Pozabiti to neizmerno krivico, bi pomenilo izdajstvo slovenskega naroda, naše domovine in naše vere. Zločin se nikdar ne spremeni v dobro delo, čeprav je bil storjen pred 30 ali pa še več leti.

Po končanem govoru je preds. Jože Vidmar izrekel zahvalo Janezu Bruli iz Ramos Mejije, ki že 10 let redno obiskuje prireditve v Berazategui in poleg tega sam organizira, ne da bi bil naprošen, obisk ramaških rojakov. To je storil tudi letos, ko se jih je pripeljalo kar dva avtobusa. V zahvalo je Jože Vidmar izročil Janezu Bruli ploščo pevskega zbora iz Berazategui ovito v slovensko zastavo s šopkom rdečih nageljnov.

Po govoru predsednika je pevski zbor zapel dve narodni pesmi v priredbi g. Omahna: Eno si zapojmo bratje in Vsi to vemo, da Slovenci smo.

Toplo pozdravljen je začel slavnostni govor predsednik Zedinjene Slovenije, Marjan Loboda. V uvodu je povedal tele misli: „Od blizu in daleč smo se zbrali, da se kot dobri prijatelji poveselimo ob desetletnici te najmanjše postojanke naše organizirane skupnosti v Argentini — Slovenskega doma v Berazategui. Z veseljem in ponosom nas navdaja ta praznik. Z veseljem, ker vidimo in čutimo, kako se naši prijatelji, bratje slovenske krvi, srečne počutijo na tem kraju, saj drugače ga ne bi s tako ljubeznijo gradili, vzdrževali in vedno olepšavali. S ponosom, ker se tako ponovno potrjujeta volja in zmožnost do življenja naše skupnosti. To potrdilo je toliko več vredno po tridesetih letih, kar smo odtrgani od rodne domovine, pa se nismo posušili, ampak krepko pognali korenine na novih tleh. Prav gotovo smemo biti ponosni, da se trideset let potem, ko so nas odpisali in obsodili na smrt, še lahko pokažemo s tolikim bogastvom, kot ga predstavlja naša organizirana skupnost.

A to veselje in ta ponos, nas ne smeta uspavati, da si ne bi upali vedno znova kritično pogledati v oči tudi težavam, ki se nam čisto razumljivo stavlja na pot. Prehajajo v dobo, ko bo vodstvo naše skupnosti pričela jemati v roke generacija ljudi, ki so rastle in se vzgajali v povsem drugačnih razmerah kot generacija, ki je to našo skupnost pred tridesetimi leti ustvarjala in jo v pretežni meri še danes vodi. Na ta prehod se moramo pravočasno pripraviti.“

V nadaljevanju je glede naših medsebojnih odnosov poudaril: „Odprti bodimo za resnico, katero vedno vneto iščimo. Nikdar ne pozabimo, da mi nimamo vedno in v vsem prav, pustimo si kaj dopovedati, bodimo strpni, prizadevamo si za dialog med nami. Iztrebimo iz naše srede vsako izoliranost, lokalpatriotizem, neumestno nevoščljivost. Gradimo skupnost svobodnih oseb, ki naj temelji na globokem in iskrenem medsebojnem spoštovanju. Dvakrat premislimo predno o kom kaj spregovorimo in trikrat, predno o kom kaj zapišemo.“

V nadaljnjih izjavah je govornik podal smernice za naš odnos do Slovenije in Argentine: „prizadevamo si za pravo, zvesto ljubezen do slovenske domovine in za pravo razmerje do Argentine v kateri živimo. Do obeh imamo velike dolžnosti. Upoštevajmo to pri vzgoji naše mladine. Lep zgled za pravičen odnos imamo v senatorju Lauschetu v Združenih državah, kateremu njegov globok poseg v ameriško javno življenje ni brnil, da

je ostal zvest sin domovini svojih staršev in tako veliko koristil tako Združenim Državam kot Sloveniji... Nekje sem bral primero, da je s tem tako, kakor z ljubeznijo ki jo je dolžan mož ženi in svoji materi. Obe si med seboj ne nasprotujeta ampak lepo dopolnjujeta.“

Zaključil pa je svoje misli takole: Ob tridesetletnici junaške smrti naših domobrancev se bomo pač najlepše poklonili njihovemu slavnemu spominu, če bomo s svojim mišljenjem in delom lahko vedno znova potrdili, da „pozorno smo na straži, za naš zaklad najdražji, za red na temelju Boga, za blagor naroda!“

Vsi navzoči so izvajanja predsednika Marjana Lobode nagradili z odobravanjem.

Nato je sledil cikel podob izpred 30. let ob spremljavi narodnih melodij, ki ga je pripravil Ivan Korošec ter tudi recitiral besedilo, ki je spremljalo posamezne nastope. Najprej so prihтели najmlajši otroci in izvajali skupinsko vajo ob pesmi „Mi se imamo radi“. Za njimi je prišel slovenski fant v narodni noši (Friderik Šterbene) ter prislonil leste v na hišo in trkal na okence svojega dekleta. Po ponovnem trkanju se je le odprlo okno in dekle v narodni noši (Mojca Škerbec) je pozdravila svojega fanta, mu dala rdeč nagelj, za kar se je fant zahvalil in srečen odšel. Pa tudi starejši so sodelovali. Videli smo ples očeta in matere (Miha Omahna in Betka Vitrih), ki sta dokazala kako lep je valček, če je zaplesan tako, kot sta ga zaplesala ona dva. Zelo ljubeč je bil nastop „mati z otrokom“ (Joža Škerbec). Dobro je pokazal v naslednji točki „deda na slovenski vasi“ (Janko Škerbec) okrog katerega so se igrali in veselili razposajeni otroci. Bilo je ob veliki noči leta 1941. V prijetno domačnost in veselje otrok je nenadoma udaril grom vojne v katero je bila potegnjena tudi naša Slovenija in je začela kalvarija našega naroda in še ni končana. Naslednja slika: Mati (ga. Joža Škerbec) bere pismo. V pismu je bila žalostna vest, da ji je padel mož. Sledili so bežni pogledi na komunistično revolucijo. Začetek samoobrambe, četniki, vaške straže, domobranci. Domobranska četa je korakala v borbo s slovensko zastavo na čelu. — Tragedija 1945, predaja slovenske vojske, fantje stopajo bosi in zvezani v smrt. Nato odhod beguncev v svet. V svetu se je rodila nova slovenska mladina, ki s svojimi starši hrepeni po izgubljenem raju pod Triglavom. Ob pesmi „Iz stolpa sem...“ so dekleta izredno lepo izvajale otožno vajo. Ves niz teh prizorov je zaključil recitator z besedami: „Ko se bo nateklo v Sloveniji toliko ljubezni kakor je krvi v Kočevskih gozdovih bo vstala nova Slovenija v novi svobodi, ki bo prekaljena v žrtvi in ljubezni in jo bo polno prgišče za vse! S pesmijo „Oče, mati...“, je bil zaključen lep in dobro pripravljen spored.

Čim bolj gosta je tema sodobne zmede pojmov, tem bolj jasno sveti vsemu človeštvu ideja, za katero so padli naši junaki: Bog — Narod — Domovina.

Irvine, CA, USA, avgusta 1975.

Dragi soborci — junaki!

Z žalostjo smo prejeli novico, da je šel k večnemu Zdravniku naš slavní oficir Vuk Rupnik, eden glavnih junakov idealnega domobranstva. Sprejmite, prosim, naše sožalje. — Njega, kot generala Rupnika ter dr. Stanka Kocipra (hvala lepa za lepe besede o očetu ter izvrsten članek v Taboru) imamo le v najlepših spominih. Stanko Kociper je mene kot del šolske mladine naučil, kaj je komunizem v bistvu, v onih masivnih sestankih; — to so bili lepi časi. Upamo, da se enkrat srečamo. Kaj če bi Stanko Kociper prišel v ZDA na obisk — oče je čil in bi bil nadvse vesel, najbolj pa brat Tine. (Naslov spodaj.)

Želeli smo pismeno odgovoriti na Dr. Kociprov članek, pa čas gre naprej... Morda se zberemo v Tinetovem kotičku v Kaliforniji, ali pa med domobranstvom drugje v ZDA. Mi smo, kot smo bili! Domobranska doba je bila za Slovenijo najlepša! General Rupnik, Vuče, Stanko Kociper itd., to so (ste) pa junaki!

Iskreno sožalje ge. Vuletovi soprogi v imenu nas vseh ter ožji in širši družini in sorodstvu.

Lahko SS to prijavi; dr. Valentin Meršol to želi. Če ga povabite v Argentino, bi še šel. Je čil, zdrav!

Bog z vami!

V imenu vseh

Stanko Meršol

Srečno in uspešno leto 1976
želi
svojim gostom, prijateljem in znancem

Hotel B L E D

Rim — Roma Via S. Croce in Gerusalemme 40

Lastnik: V. Levstik

28. novembra 1975.

Kljub temu da sem že pred kakim letom zvedel žalostno novico, da je bil Vuk Rupnik resno bolan, me je novica v „Taboru“ o njegovi smrti zelo zadela.

Bila sva prijatelja. Spoznal sem ga v Anrasu, Osttirol, kamor se je „vtihotapil“ po vetrinjski tragediji in dobil stanovanje pri dobrosrčnem kmetu. Kolikokrat sva bila skupaj in se pogovarjala o mnogočem... Lepi spomini na junaka slovenskega Domobranstva!

Spominjal se bom njegove duše pri daritvi sv. maše. Naj Vule počiva v miru! Njegovi ideali pa naj vžigajo srca slovenske mladine!

Bil bi Vam iz srca hvaležen, če bi sporočili moje globoko sožalje tudi vsem domačim in sorodnikom. Prisrčna Vam hvala za uslugo.

Ker živite v Buenos Airesu, ste gotovo zvedeli za izdajo moje knjige: „Slovenija v plamenih“. Priredila je njeno izdajo založba „Sij“. Na knjigi oziroma rokopisu, sem delal skoraj tri leta. Če je niste že prebrali, Vam sporočam, da je knjiga, vsaj tako mislim, precej dokumentarna. In to ne samo na dobo slovenskega Domobranstva, pač pa predvsem na mesece bivanja škofa Rožmana v Anrasu. Po božji Previdnosti sem bil v škofovi družbi od prvega dne, ko je prišel v Anras, da me je drugi dan posvetil v mašnika, pa vse do dne, ko je odšel v Celovec...

Čudno se mi zdi, da „Tabor“ ni še nič omenil izida te knjige, ali pa podal oceno o njej. Razen „Sija“, nobeden slovenskih časopis, ne v Argentini, ne v USA, ni prinesel kak članek o izvodu mojega dela. Ne vem, kaj je temu vzrok.

Nekaj ljudi v USA je dobilo knjigo „Slovenija v plamenih“. V pismih me vprašujejo, kje bi mogli naročiti več izvodov te knjige. Ker mi je pok. Ruda Jurčec poslal le nekaj izvodov knjige, prošnji ljudem sam ne morem ustreči. Če Vam je, gospod inženir, možno dobiti kakšne podatke o knjigi, bi Vas prosil, da bi mi to sporočili. Prisrčna hvala za ponovno uslugo!

Vam in „Taboru“ želim vesel Božič in srečno novo leto. Naj vas vse ljubi Bog, po priprošnji Marije Pomagaj z Brezij, obilno blagoslavlja v novem letu.

Vdani

Rev. Vladimir Kozina

Ko ob koncu leta delate črto pod računi in načrte za novo leto, ne pozabite, da tudi vaš „Tabor“ pričakuje, da ne boste pozabili nanj! — Hvala!

DAROVALI SO:

Za zavetišče:

N. N., Argentina	750
Lavrin Janez	440
Smersu Rudolf	100
Preskar Janez	5.000
Čeč Janez (tisk. delo)	800
Avguštin Tone	600
Msgr. Novak France	100
Bavec Vinko	1.000
Dimnik Dušan	1.000
Dolenc Vencelj	270
Tršan Janez	440
Oblak Franc	20
Buda Stane	500
Mivšek Anton	66
Ašič Ivan	200
Olejniki Jurij	600
Klemenc Franc	76
Tekavec Ivan	76
Grabnar Jože	76
Bavec Janez	76
Gladek Viktor	16
Bariloški rojaki	1.000
Kosilo v zavetišču 7. 12. 1975.	4.101
Zveza in Liga slov. mater in žena - izkupiček na „štantu“ 7. 12. 1975. v zavetišču ...	2.200
Msgr. Anton Orehar, cerkvena nabirka pr isv. maši v za- vetišču 7. 12. 1975	1.304
V spomin na pok. Vuka Rupnik:	
šivic Srečko	100
Prelog Miloš	200
Mivšek Anton	500
R. P. N. N. (dol)	250
V spomin na pok. Ruda Jurčeca:	
Dr. Baraga Srečko	100

Šerko Dani in Franci 5.000

V spomin na p. rev. Leopold Zajca:	
Borštnik Maks	500
Buda Stane	500
V spomin na p. Franček Potočnika:	
Vahtar Alojz	500
V spomin na pok. Barbaro Slavičovo:	
Slavič Franc	1.000
Prelog — družina	200
V spomin na pok. očeta Lojzeta:	
Šurman — družina	500
V spomin na p. moža Jože Musarja:	
Dora Piegari de Musar ..	6.000
V spomin na pok. Lojze Erjavca:	
Erjavac Ida	500
Erjavac Tomaž	500
Tomazin Marjetka	500
V spomin na pok. moža dr. Lojze Voršiča:	
Terezija Voršič	300

Tiskovni sklad glasila Tabor:

Škrlić Stane	20
N. N.	40
Prelog Miloš	16
Buda Stane	800
Intihar Matko	40
N. N., V. Ballester	40
Vester Franc	40
Jančar Franc	40
Lesar Janko	40
N. N.	90
N. N.	40
Čarman Peter	90
N. N.	40
Langus Milan (v spomin na pok. Ruda Jurčeca)	490

PORAVNAJTE NAROČNINO!

ZAVETIŠČE DR. GREGORIJA ROŽMANA

Ker se gradnja prvega dela Zavetišča dr. Gregorija Rožmana bliža h koncu, obveščamo vse rojake, ki bi imeli namen priti vanj, da se prijavijo odboru pismeno, na naslov: Asociación dr. Gregorio Rožman, Ramón L. Falcón 4158, Capital. V začetku bomo sprejeli le 8 oseb. Dogotovljenih bo prav toliko sob (vsaka z lastno kopalnico), jedilnica, kuhinja, ambulanta in stanovanje za sestre. Vsi prostori so centralno kurjeni. Z dograditvijo tega prvega dela pa naš cilj še nikakor ni dosežen. Naslednja stopnja (17 sob), za kar ponovno prosimo: brat, spomni se brata!

Odbor.

VSEBINA

Mensaje póstumo de Franco	1
General Franco umrl (N. F.)	2
Domobrančevi zapisi	3
Tisočkratno umiranje v 10 dneh	7
G. Vuku Rupniku v spomin (S. Buda)	15
Ruda Jurčec	16
Po tridesetih letih — Kocbekov confiteor (T. L.)	17
Slovenska sprava (L. Urbančič)	20
Delo Srbskih dobrovoljcev v Sloveniji (N. K.)	21
Iz društev	34
Mnenja in vrenja	38
Naši možje	40
Za beležnico	43
108-letnica Slovenskega doma v Berazategui	43
Iz pisem	47
Darovali so	III

Correo Argentino Sucursal J. L. Suárez (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 2122 FRANQUEO PAGADO Concesión N° 2619
--	---